

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang.“

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling. f 2.50
 Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . . „ 4.—
 Afzonderlijke nummers . . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje . . . . . f 2.—
 Bij contract reductie.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.
 Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat. □
 Voor Advertentiën tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO“, AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, Telefoon 4424, beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

INHOUD: Vacature in het Hoofdbestuur. — In Memoriam. — Uit de O.-I. Mail. — Personalialia. — Curaçao. — Suriname. — Feuilleton. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Oost- en West-Indisch Literatuur-Overzicht. — Leestafel. — Mededeelingen. — Offic. Berichten.

Vacature in het Hoofdbestuur.

Het Hoofdbestuur der vereeniging „Oost en West“ heeft een nieuw verlies te betreuen door onverwacht vertrek van den heer E. v. Assen naar Indië, waar hij eenige maanden denkt te verblijven. Als lid van het hoofdbestuur; als ijverig secretaris, als trouwe medewerker aan het orgaan Het Kol. Weekblad, als lid en secretaris der Studie-commissie, heeft hij gedurende een reeks van jaren onschatbare diensten aan de vereeniging bewezen. Met leedwezen zagen wij hem uit ons midden gaan, maar wij blijven vertrouwen op zijne voortdurende belangstelling. Voor de door dat vertrek opengevallen plaats in de redactie van het weekblad, voor de bewerking in het bijzonder van de rubrieken: **Wat de Inlander zegt** en **Wat de Chinees vertelt**, zijn wij zoo gelukkig geweest, den heer Ch. P. J. Blok, gepensionneerd assistent-resident op Java, genegen te bevinden, de taak van den heer Van Assen over te nemen.

Wat het algemeen secretariaat betreft, wenscht het Hoofdbestuur, alvorens een beslissing te nemen, hun, die ons in ons streven ter bevestiging en versterking van den band tusschen Nederland en zijne Overzeesche bezittingen willen steunen, en bereid mochten bevonden worden, daarvoor hunnen vrijen tijd beschikbaar te stellen, de gelegenheid te geven, zich daaromtrent met het Hoofdbestuur te verstaan, waartoe zij beleefd uitgenoodigd worden, zich te richten tot den waarnemenden voorzitter, den heer C. R. Bakhuizen van den Brink, Joh. v. Oldenbarneveltlaan 88, Den Haag. In afwachting zal de heer A. A. C. Harting naast de vervulling van het penningmeesterschap tijdelijk dat secretariaat waarnemen.

IN MEMORIAM.

Bij het intreden van dezen nieuwen Jaargang rust op ons, tegelijk met het uiten van de beste wenschen voor het heil der vereeniging Oost en West en hare leden, de droeve plicht melding te maken van het verscheiden van een drietal perso-

nen, die zich opzichts Ned.-Indië bijzonder onderscheidden.

Kolonel K. H. O. VAN BENNEKOM. †

26 Dec. jl. overleed te Zeist op 88-jarigen leeftijd, bijzonder kalm en rustig, aan verval van krachten, zonder eigenlijke ziekte, de kranige kol. K. H. O. van Bennekom, van wiens pen nog zoo kort geleden een stukje in Het Kol. Weekblad werd opgenomen, als altijd getuigend van zijn onverflauwde liefde voor Nederl.-Indië. De overledene werd 12 Nov. 1822 te Doorn geboren, waar zijn vader burgemeester was, en als jong luitenant ier Sumatra's Westkust geplaatst. Ook als kapitein verbleef hij geruimen tijd in die landstreek, welke hem bijzonder dierbaar werd; hij diende er o. a. als adjudant van generaal Van Swieten, als chef van den staf, als waarnemend lid van den Raad van Justitie te Padang. Hij is er belast geweest met wegeaanleg, o. a. van den grooten weg van Padang door den kloof van Anei naar Padang-Pandjang. Veertig jaren na zijn vertrek van daar waren er nog ouden van dagen onder de Maleiers, die zich den beminden „Kapitein-Stap“ (Kapt. v. d. Staf) herinnerden en met grooten lof van hem spraken.

Van Sumatra naar Bandjermasin overgeplaatst, moest hij al spoedig wegens ziekte met verlof naar Holland. Bij terugkomst in Indië werd hij achtereenvolgens geplaatst te Meester-Cornelis als Directeur der Militaire School, te Semarang en te Willem I, om in 1872 voorgoed te repatriëren. Gepensionneerd als Luit.-Kolonel, kreeg hij later den titulaire rang van Kolonel.

Zelfs als grijsaard, steeds met jeugdig vuur voor de

belangen van Ned.-Indië bezielde, zal hij voor menig jongere een bezielend voorbeeld zijn en nog lang in aller herinnering blijven.

Met groote dankbaarheid voegde Het Koloniaal Weekblad een lauwertak bij de vele, die zijn laatste rustplaats dekken.

Luitenant W. V. VAN DER HART. †

Niet minder treffend is het doodsbericht, telegrafisch 26 Dec. ontvangen, dat de jonge luit. der infanterie Willem Victor van der Hart bij een gevecht tegen de Dajaks te Landdak (zie O.-I. mailberichten) gesneuveld was.

In 1886 geboren, was hij pas twee jaar geleden in 1910 van de Militaire Academie te Breda als jong officier vol illusies naar Indië vertrokken. Hij werd te Batavia geplaatst, in de onmiddellijke nabijheid van zijn naaste familie. Van deze was hij reeds als klein kind gescheiden om zijn opvoeding in Europa te genieten, waar hij een tweede tehuis vond bij liefhebbende verwanten.

Zijn geboorteland bleef hij echter hartelijk liefhebben.

Het trof ons, dat een zijner eerste daden bij aankomst in Indië was, lid te worden van de vereeniging „Oost en West“, met wier doel hij hier in Holland reeds kennis had gemaakt.

Zijne vele goede hoedanigheden, zijn edel karakter maakten hem algemeen bemind, deden veel ook voor de toekomst van hem verwachten. Droef stemt 't, dat zulk een krachtig veelbelovend jong leven zoo plots wordt afgebroken..... Maar wie weet, voor hoeveel wereldsch leed hij daardoor bespaard is gebleven. Dit kan een troost zijn voor die hem betreuen.

N. v. Z.

***

Raden IBRAHIM BRATA DI WIDJAJA. †

Zij, die in 1910 een bezoek brachten aan de Internationale Tentoonstelling te Brussel, en dus ook van-zelf aan de Nederlandsche Koloniale Afdeeling aldaar, zullen zich zeker met genoegen herinneren den Javaanschen Edelmann, onder wiens beminnelijk geleide de Inlandsche kunstnijveren daar werkten. Aan zijn tafeltje, in den hoek der Indische afdeling, viel dadelijk op zijn slanke figuur, waarvan de voorname rustigheid haast vreemd deed in het nerveuse tentoonstellingsgeroef.

De fijne kop onder den schoon-geintten hoofd-doek, sprak tot velen al dadelijk van de groote intuïtieve beschaafdheid, die de zijne was.

De specifiek-Javaansche eigenschap „bescheidenheid” domineerde bij hem over al het andere en het zou daarom niet in zijn lijn zijn hem hier veel lof te brengen.

Maar het is heel zeker, dat het slagen van dit aanschouwelijk deel onzer Koloniale Afdeling nimmer zóó volkomen zou zijn geweest zonder Raden Ibrahim Brata di Widjaja, die zich op zoo bijzondere wijze van zijn dikwijls zeer moeilijke taak kweet.

En wél moest hen, die hem persoonlijk leerden kennen, treffen het hedenmorgen ontvangen bericht van zijn overgang naar een andere bestaanswereld.

En ik meende, dat ik, die het voorrecht had zoovele maanden als intiem vriend met hem om te gaan, wel gerechtigd was om in dit blad, dat immers tot doel heeft de bevordering der belangen van hen, die in onze schoone Koloniën leven, enkele eerbiedige vriendschapswoorden aan zijne nagedachtenis te wijden.

Brata werd 31 Januari 1880 geboren, als eenige zoon van den als Patih van Cheribon gestorven Aria Mangoenredja.

Vóór dat de aandacht der Indische Commissie voor de Wereldtentoonstelling te Brussel op hem viel, was hij Djaksa bij den Landraad te Soemadang, welks Regent, aan wien hij nog gepresenteerd was, hem als zijn eigen zoon liefhad.

Daarna werkte hij zes maanden ter tentoonstelling te Brussel, waar zijn nobel karakter en hooge beschaving een ieder, met wien hij in aanraking kwam, weldadig sympathiek aandeden.

Deze reis was voor hem een gebeurtenis, waarover hij steeds met de grootste dankbaarheid sprak en gedurende welke hij een aanpassingsvermogen aan de Westersche cultuur toonde, die eerbied afdwong.

Invloedrijke vrienden, waaronder vooral Mr. C. Th. van Deventer, deden pogingen hem voor verdere opleiding in Europa te houden en hem, volgens zijn liefsten wensch, van regeeringswege toegevoegd te krijgen aan controleur Jasper, maar dit mocht niet gelukken.

1 October 1910 keerde hij met zijn menschen per s.s. „Juliana” weder naar Java terug.

Eenige maanden daarna werd hij benoemd tot secretaris-drachman te Djeddah. Uit brieven vóór en na zijn aankomst daar, spraken de liefde en de toewijding voor zijn nieuw werk, dat hij begon, lijdende, toen al, aan koorts, die weldra werd tot een dreigende longontsteking; de gedachte echter dichter bij Europa te zijn gaf hem veel troost.

30 November 1911 moest hij het zoo beruchte koortsland met spoed-certificaat verlaten en naar Java terugkeeren, waardoor op eens een einde werd gemaakt aan 'n werkkring, die hem, met zijn vrijen geest, wel meer zou hebben bevredigend op den duur dan dien van bestuursambtenaar.

3 December 1912, na bijna een jaar van onafgebroken lijden, werd hij van Buitenzorg overgebracht naar Tasikmalaja, waar zijn moeder woonde; het was zijn wensch daar te sterven. Den volgenden dag verliet zijn mooie ziel inderdaad het door tuberculose ontredderde lichaam.

De meesten zullen van dit jonge heengaan betreuren het wreedelijk afbreken van een toekomst, die voor hem, met zijn aanleg en antecedenten, maatschappelijk nog zoo mooi had kunnen worden.

Ik echter weet, dat zijn aspiraties eerst in de tweede plaats zich tot het materiele richtten, en dat de meer-speciaal geestelijke richting hem boven alles aantrok.

En als ik dit bedenk, dan stemt zijn zoo jong weggaan mij droef, ook al geven troost de woorden, die hij mij eens schreef: „Degeen, die wanhoopt, twijfelt aan de alverheven eigenschappen van den Heer”.

Vrede zij met hem.

Den Haag, 30-12-'12.

J. H. FRANÇOIS.

Uit de O.-I. Mail.

Gezondheidstoestand. Einde November 1912 werd Batavia niet meer besmet verklaard met cholera; ook de pokken nemen op Java af.

Bandjirs in Bantam. Ten vervolge op het telegram van den resident van Bantam van 26 Nov. j.l., is den 29sten dier maand het volgend draadbericht ontvangen:

„Water in rivieren laatste dagen sterk gedaald. Hoofdplaats Rangkasbitong niet meer onder water. Tjoedjoeng-dijk, afdeling Serang, op 16 plaatsen doorgebroken. Tjikandikant op 4 plaatsen. Tjidoerian op 3 plaatsen. Geheele district Pontang, gedeelten Tjrocas en groot deel Tjikandiilir overstroomd. Water begint af te loopen.

Groote weg Serang—Batavia aanzienlijke schade. Ook dam bij coupure prise d'eau irrigatiewerken doorgebroken. Een kind omgekomen. Schade Inlandsche bevolking valt mede.”

Pelgrims van Mekka. Begin Dec. jl. werd de eerste boot met pelgrims van Mekka verwacht. Dan zou ook voor het eerst het nieuwe quarantaine-station op de eilanden Kuiper en Onrust in gebruik worden genomen.

De Chineesche relletjes te Soerabaja. De Landraad te Soerabaja beëindigde 3 Dec. de rechtzaak naar aanleiding van den moord op een Arabier, tijdens de jongste Chineesche relletjes. De beklaagde Tan Sioe Tjwang is veroordeeld tot 20 jaar dwangarbeid in den ketting. — De beklaagde Tjan Tjwang Hien is vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. Tegen het vonnis teekende de eerste onmiddellijk appèl aan.

Een staking in Deli. Op de onderneming Sibolan staakten 2 Dec. 60 Chineezzen het werk, voorgevend dat het contract was geëindigd. In werkelijkheid was van het driejarig contract slechts één jaar verlopen. Toen zij weigerden weder aan het werk te gaan, werden zij naar Medan opgezonden en gestraft met 12 dagen krakal.

Kolonisatie van Javanen. De Deli-Crt. verneemt, dat de Amsterdam-Deli Compagnie op al haar ondernemingen begonnen is met 't bouwen van enkele huisjes voor vrije Javanen en die in ongeveer dezelfde verhouding tot de onderneming zullen staan als de bewoners der Javaansche kampong op de onderneming Sampali. De menschen krijgen dus een huisje en een stukje grond ter bewerking en zijn daarvoor verplicht een bepaald aantal dagen in dienst van de onderneming te arbeiden. De proef is op zeer bescheiden schaal ingericht.

Chef van de Banka-tinwinning. In de jongste Jav. Crt. is opgenomen het besluit van den gouverneur-generaal, waarbij wordt bepaald, dat op den chef van de Banka-tinwinning worden overgedragen de thans met de betrekking tot dat bedrijf en 'tdaarbij behoorend personeel aan den resident van Banka en onderhoorigheden toegekende bevoegdheden en hem gelijke bevoegdheid wordt toegekend, wat betreft het

G. Lörcher's
OVERHEMDEN
ONDERGOEDEREN
voor Uitrustingen
Hoogstr. 32-32^a Den Haag

PIET HEINSTR. 123,
Telefoon 5262.
WEIMARSTR. 42a - Tel. 6160.

A. Op't Landt.

De Dames worden attent gemaakt op de groote keuze
PRACTISCHE FEESTGESCHENKEN
Als: SHAWLS, JABOTS, HANDSCHOENEN, ZAKDOEKJES,
TASCHJES.
Zeer voordeelige Wollen-Zijden BLOUSES en ROKKEN.
Beleefde uitnodiging tot een bezoek.

H. W. v. BRAKEL & Zn.
HOFSMEDEN
PIET HEINSTR. 15 - TELEPH. H. 1767

FABRIEK VAN STIJLHAARDEN

INSTITUUT VOOR MEISJES
EXTERNAAT — BEPERKT INTERNAAT
KRONENBURGERSINGEL 2 en 4 NIJMEGEN (HOLLAND)
School- en Pensioengeld internaat f 800.—
Met inbegrip der vacaties . . . f 1000.—
De Directrice: A. J. NELCK.

ONDER DEN SINT MAARTEN
— WONINGINRICHTINGEN —
J. A. POOL - INGENIEUR - HAARLEM
AMSTERDAM DEN HAAG ROTTERDAM
10 ROKIN KNEUTERDIJK 2A WIJNHAVEN 110

**F. W. VAN WIJK - DAMES-
KLEERMAKER.**
Tollensstraat 118. - Teleph. 3235.

■ ■ ■
Speciaal adres voor:
PLUCHMANTELS, BONTMANTELS
- en TAILOR-MADE COSTUMES -
NAAR MAAT.

„EMPIRE” Schrijfmachines
met zichtbaar schrift.
Generaal-Vertegenwoordiger voor NEDERLAND:
A. E. LEO
279 BEEKLAAN - DEN HAAG.

administratief beheer, als aan de hoofden van gewestelijk bestuur, voor zoover het betreft de uitgaven ten laste van het bedrijf.

Ingeval tusschen het Hoofd van gewestelijk bestuur en den Chef van de Banka-tinwinning verschil van meening ontstaat omtrent de grenzen hunner bevoegdheden en zij daaromtrent niet tot overeenstemming kunnen geraken, wordt ter zake beslist door den Gouv.-Generaal.

Uit Borneo's Westkust. Onder dit hoofd geeft Dajak in De Javabode een reeks hoofdartikels. In No. III van 24 Dec. schrijft hij uit Pontianak o.m.: „Van den civiel-gezaghebber te Ngabang, onderafdeeling Landak, kwamen berichten bij den resident binnen, dat de Mangkoe van Sekibang, een Dajaksch hoofd van de landstreek, gelegen aan den mond van de Menjoekei-rivier, weigerde hacil te betalen. De sergeant der gewapende politie werd naar dat heerschap gezonden, om hem tot rede te brengen en hem te gelasten voor den civiel-gezaghebber te verschijnen; maar de sterke macht kreeg tot antwoord, dat de Mangkoe liever dood zou gaan, dan te Ngabang te komen.

De resident confereerde met den militairen commandant en de meerdaagsche oefening werd gelast. Twee groepen onder een luitenant werden gezonden, die op geen tegenstand stuitten. Een paar dagen, na aankomst te Ngabang, kwam het bericht, dat de Dajaksche hoofden te Monggoh vergaderden en niet veel goeds in hun schild voerden. Vergezeld van de troepen, trok de fungerend controleur er heen en trof er een aantal Dajaks aan, in volledige oorlogsuitrusting, maar tevens wapperden er van alle kanten witte vlaggen.

Bij de komst der troepen liepen velen weg, maar de hoofden bleven en werden naar Ngabang meegevoerd. Zeer vreemd was het gelijktijdig gezicht op al die gewapenden en de uitgestoken witte vlaggen. Maar dit werd later eenigszins duidelijk, toen het gebleken was, dat er door een der rijksgrooten, Pangeran Mata, geïntrigeerd werd tegen Pangeran Mangkoe, het voornaamste Maleische hoofd, dat te Landak in naam van den nog zeer jeugdigen panembahan het bestuur voert. Het gerucht gaat nu, dat Pg. Mata, de Dajaks tot verzet had aangespoord en dat hij met hen had afgesproken, dat indien de compagnie zonder hem te Monggoh zou verschijnen, zij moesten vuren, maar dat zij, indien hij de colonne vergezelde, geen vijandelijkheden mochten plegen. Wordt dit gerucht bewaarheid, dan zou hiermede de vreemde combinatie der Dajaks in krijgsdos en de witte vlaggen zijn verklaard.

Binnen eenige dagen was de aanvulling terug, met zich medevoerende Pangeran Mata, die ook nog door een huurling had doen schieten op Pangeran Mangkoe, waarbij echter bij ongeluk het districtshoofd van Ngabang werd getroffen. Ook Pg. Mangkoe, die zich in Landak niet langer veilig voelde, trok mee naar Pontianak.

Dit is de eerste meerdaagsche oefening. Bij een andere ging het echter bloediger toe. Herhaaldelijk kwamen er te Sanggan klachten binnen, dat de Moealang Dajaks, in het Belitangsche, achterstallig waren in het betalen van belasting. En toen dan ook met zachten dwang, van de zijde van den controleur, geen succes werd bereikt, riep ook dit bestuurshoofd de hulp in van de milit. macht.

Twee groepen onder een luitenant, zouden ook dit zaakje zoo vreedzaam mogelijk gaan oplossen, maar het liep anders uit dan verwacht werd. Zij trokken het binnenland in, vergezeld van de inlandsche ambtenaren, die de belasting moesten innen en zouden hier en daar de kampongs verlaten; op verschillende plaatsen waren pondoks gebouwd, die voor vergaderingen moesten dienen en vele wegen waren versperd.

's Nachts werd een huis omsingeld en toen er verzet kwam beschoten.

Bij onderzoek werden er 10 dooden en 3 gewonden in en onder het huis gevonden, terwijl 4 gevangenen werden gemaakt; allen waren in oorlogsgewaad.

Buitgemaakt werden zeven voorladers, gedeeltelijk geladen, gedeeltelijk afgeschoten, 25 mandouws en verscheidene lansen.

Dit is de tweede meerdaagsche oefening.

De arts Tjipto Mangoenkoesoemo en de Indische partij. De arts Tjipto Mangoenkoesoemo, die half December aan de redactie van de Express

werd verbonden, heeft een open brief gericht tot zijn landgenooten, waarin hij zijn standpunt ten opzichte van de Indische Partij uiteenzet.

Tjipto Mangoenkoesoemo wil in de I. P. geen partijvorming zien in den zin van rassengroepering. Hij gaat niet geheel met den heer Douwes Dekker mede.

Hij vindt beter om zoo min mogelijk „krachttermen” te gebruiken, al ware het alleen, om dat de wijze, waarop de massa hierop reageert, nooit met absolute zekerheid is te voorzien. Bovendien mag nimmer uit het oog worden verloren, dat die „krachttermen” voor onzen geest vrijwel dezelfde rol vervullen als de genotmiddelen voor ons fysiek, ze wekken bij matig gebruik op, doch vertoonen een giftige bijwerking bij onmatigheid. En daarbij komt nog, dat langzaam doch zeker een verstomping komt voor deze middelen. Op den duur richt de dagelijks terugkeerende dosis niets meer uit, en is men genoodzaakt haar te verhoogen, wil men nog effect van de toediening zien, zoo zou men dan ongemerkt tot zoo'n hooge gift kunnen komen, dat de grenzen, daarvoor gesteld, onwillekeurig worden overschreden.

Het vraagstuk van het landbezit besprekende, en van het onderwijs, welke vraagstukken „in de inlandsche maatschappij wel degelijk de gemoederen bezig houden”, zegt hij o. m.:

„Wij, Javanen, stellen ons dan voor, dat, zoodra de Indiër grond in bezit krijgt, hij ook dezelfde verplichtingen op zich zal hebben te laden als de inlandsche tani. Dezelfde landrente betalen is daarbij nog wel als het minste te achten. Daar komen nog bij de heeren-, dessa- en cultuurdiensten; de absolute afhankelijkheid van industrieelen en planters — voorbeeld: tabakcultuur in den Oosthoek — zich onderwerpen aan, soms den meest leelijke vorm van het prentah-wezen, zooals het in massa opkomen bij rietbranden, politie-diensten verrichten bij veediefstallen, uilkomen in de riettuinen, ook wanneer hij meent, dat de loonen te laag zijn.

Zonder eenige bijbedoeling zij gezegd, dat ik mij van een dusdanige gelijkstelling zeer veel voorstel. Zij zal niet nalaten haar invloed te doen gelden in de dessa en is een goed corrigens tegen alle mogelijke onwettige handelingen, waaraan de tani nu eenmaal blootstaat. Rechtszekerheid en zekerheid van lijf en bezit zullen spoedig ook een tani-sadja worden geschonken.”

Van een Universiteit verwachten z. i. de Javanen nog niet veel.

De heer Douwes Dekker, die dezen open brief in de Express heeft opgenomen, verklaart daarbij, dat Tjipto aan zijn redactie een vrij man zal zijn, d. w. z. dat hij onbelemmerd zijn meening zal kunnen geven in de Express, ook al stemt hij niet steeds overeen met den hoofdredacteur of den leider der I. P.

PERSONALIA.

Directeur van Binnenlandsch Bestuur. 3 December is tot directeur van Binnenlandsch Bestuur benoemd de heer Einthoven, resident van Soerabaja.

De Javabode teekent hierbij aan:

„Na een dertigjarige ervaring in de bestuurstaak wordt de heer Einthoven thans geroepen om leiding te geven aan het binnenlandsch bestuur. Het is een goede gedachte van de regeering geweest hare keuze te vestigen op een man uit de praktijk. Dat diens praktijk beperkt is tot het eiland Java is geen bijzonder nadeel te achten, wijl immers het Bureau voor de Buitenbezittingen hem van voorlichting kan dienen omtrent de leiding van de bestuurspraktijk daar. Te groter wordt het voordeel van des heeren Einthoven ervaring op Java, wanneer men denkt aan de moeilijke vraagstukken, voor welke oplossing het departement van B. B. waarschijnlijk over niet al te langen tijd zal worden gesteld, en aan de moeilijkheden, die zich reeds bij de gedeeltelijke decentralisatie hebben voorgedaan en nog op een bevredigende oplossing wachten.”

Mr. Reepmaker. 2 Dec. jl. is de beslissing gevallen, waarbij is bepaald, dat Mr. Reepmaker, directeur van het departement van Justitie, met April 1913 den dienst met pensioen zal verlaten.

Batavia-Veem. Het beheer van het nieuwe Batavia-Veem-agentschap te Garoet is opgedragen aan den heer W. P. A. Alberti, dat van Cheribon aan den heer A. J. v. Gogh.

BOEKHANDEL - KUNSTHANDEL
LEESINRICHTING VAN BOEKEN EN TIJDSCHRIFTEN

DE GROOT & DIJKHOFFZ

voorheen A. VAN HOOGSTRATEN & ZON
PLAATS 27 - TEL. 2252 - DEN HAAG

LEVERING VAN SCHOOLBOEKEN VOOR ALLE
INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

N. V. ELECTRICHE DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”
DEN HAAG.

RADEN ADJENG KARTINI.

Verschenen de DERDE DRUK van:

Door Duisternis tot Licht

Geïllustreerd.

Gedachten over en voor het Javaansche volk

VAN WIJLEN

RADEN ADJENG KARTINI.

Ingenaaid f 2.40.

Gebonden f 2.90.

DE TWEDE DRUK, DIE IN APRIL 1912 VERSCHIEEN,

WAS IN ENKELE MAANDEN UITVERKOCHT.

Uitvoerig Prospectus wordt op aanvraag franco toegezonden.

83 TOKO ROKO.

Edisonstraat, hoek Copernicusplein - DEN HAAG.

AANBEVOLEN MERKEN:

- MORAS 3 Cts.
  - DELIPROEF 3 Cts.
  - FANCY 4 Cts.
  - BEETHOVEN 4 Cts.
  - Prof. 't HOFF 5 Cts.
  - DORATHEA 5 Cts.
- EN VERDERE RUIME KEUZE.

Mij beleeft voor een bezoek aanbevolen houdend van H.H. Roekers. P.S. Verzending naar binnen- en buitenland. B. B. FELIX.

Voor Heeren Roekers aanbevolen houdend.

BOUWT

OP

„Oud-Wassenaer”

„Groot-Hæsebroek”

- of „De Pauw” -

■■■

Inlichtingen te bekomen bij de bekende Kantoren.

Curaçao.

In de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag, die wij in ons vorig nummer aanhaalden, komt maar weinig opheldering voor aangaande het, voor den Curaçaoschen dienst afgekeurde, stoomschip „Prinses Juliana”.

De Minister zegt, dat het vaartuig op de uitreis geheel zeewaardig bleek te zijn, dat uitwatering en stabiliteit voldoende waren, maar dat de vaartsnelheid van 9 mijl niet voldoende was om in de parages der Bovenwindsche eilanden tijdig de centra der cyclonen te ontlopen, doch — voegt de Minister hierbij — de geëfarterde stoomer „Christiansted”, (die als het ware de prototype der „Juliana” was) liep nog minder, slechts 7 à 7½ mijl, en dit vaartuig heeft gedurende ruim 3 jaren den dienst wel kunnen onderhouden.

Het wordt daarom onbegrijpelijk, dat de dienst met de „Juliana” zoo spoedig opgegeven werd en het komt ons voor, dat men dit wel wat lichtvaardig gedaan heeft. Er zijn 3 orkaanmaanden in het jaar, waarvan September de ergste is, doch als er gemiddeld eens in de 3 jaar één orkaan voorkomt, dan is dit nog veel te noemen.

Gewoonlijk is de nadering der orkanen vooraf waar te nemen en een schip, dat 9 mijl loopt, kan met deze snelheid, den steven om de zuid wenden, de, stellig nog wel tijdig genoeg het centrum van een orkaan ontwijken, en in de linkerhelft van de baan komen, waar het gevaar zooveel minder wordt.

Het komt ons voor, dat men zich wel wat veel door het orkanen-schrikbeeld heeft laten beïnvloeden.

De eerste stoomers der Kon. W.-I. mail, die het geheele orkanengebied doorkruisen moesten, liepen ook slechts ongeveer 9 mijl en de eerste stoomers der Red D. Line, varende tusschen Curaçao en New-York, maakten ongeveer 10 mijl; toch heeft geen van beide Maatschappijen ooit hun dienst gedurende de orkaanmaanden gestaakt.

Wij vermoeden, dat het afkeurend oordeel over de „Juliana” meer gelegen is in de omstandigheid, dat het vaartuig door zijn weinige lengte, zijn snelheid, bij het in zee opstoomen, spoedig verloor, doch dat wist men vooraf en dit zal met de „Christiansted” ook wel het geval zijn geweest.

Geltukkig nog, dat de „Juliana” niet voor slooperswaarde is verkocht en in Suriname blijkens de berichten goed voldoet.

**

Volgens een ingezonden stuk in de Cur. Crt. van 22 November jl. van den Directeur van het Dept. van Openbare werken, blijken de berichten over den doorbraak van dammen bij den onlangs gevallen regen op Curaçao, zooals die in de plaatselijke couranten voorkwamen, niet zoo dreigend geweest te zijn, als men wel uit deze bladen zoude moeten opmaken. Genoemde directeur schrijft de schade aan de dammen hoofdzakelijk toe aan kwelling en deze had voorkomen kunnen worden, als men de kwellen bijtijds gestopt of onschadelijk had gemaakt. De inzender schrijft:

„Zoolang er geen einde komt aan de alom op Curaçao heerschende regenvrees, iedereen bevreesd is bij regen zijn neus buiten de deur te steken, zijn dammen niet bewaakt en ontstane kwellen niet onmiddellijk stopt, kunnen er dammen breken. Men vindt namelijk niet altijd op de plaats, waar een dam opgeworpen wordt, voor water ondoordringbare grond en kan deze ter wille van de kosten niet over grooten afstand aanvoeren; er zullen dus steeds dammen blijven kwellen, vooral kort na de voltooiing, als de dam zich nog niet geheel heeft gezet. Laagsgewijze aanstampen is een uitstekend middel tegen kwellen, maar kan het bij gebruik van minder goede grondsoorten niet geheel voorkomen. Op zich zelf zijn de kwellen ook niet gevaarlijk, mits ze maar, zooals hierboven gezegd, bijtijds gestopt worden.”

De hierboven genoemde regenvrees op Curaçao is voor den vreemdeling, die uit een regenland komt, bepaald komisch. Men wordt tegen wil en dank, wanneer men op straat door een buitje overvallen wordt, binnenshuis gehaald. De bewoners van Curaçao meenen, dat een nat pak aanleiding voor gele koorts geeft.

**

De Vrijm. schrijft:

„Naar men ons mededeelt, zal eerlang 'n stoom-

waschinrichting hier worden geopend en zullen de ingezetenen weldra geregeld in ijs bewaard vleesch uit Venezuela hier kunnen verkrijgen.

Zoowel die inrichting als de andere vermelde faciliteit zullen zij, volgens die mededeeling, te danken hebben aan de bemoeiingen van den heer H. P. de Vries.”

**

Uit De Wekker:

„Op het eiland St. Martin is den 6den dezer, des avonds, een vrij hevige schok van aardbeving waargenomen, welke vergezeld ging met een onderaardsch gerommel en 15 seconden geduurd heeft. Schade is er niet aangericht.”

„Na de gevallen regens biedt Curaçao's grond een verkwikkelijken aanblik; de velden zijn als met een groen tapijt bedekt; overal bespeurt men hoe dankbaar onze bodem is en wat er van ons eilandje zoude worden, zoo er een geregelde regenval plaats had of er waterverschaffing was door middel van artesische putten. Maar stokstijf blijft men bij het eenmaal opgevatte denkbeeld, dat landbouw zonder regen op een dorre rots mogelijk is en een hoop geld daaraan vermorsen.”

**

De Cur. Crt. schrijft:

„Met de werkzaamheden voor het bouwen van een kade in het Schottegat bij het schiereilandje, waarop het kruitmagazijn zich bevond, zal door de firma S. E. L. Maduro & Sons allerwaarschijnlijkst een aanvang worden gemaakt in de maand Januari.

Een lid van die firma, die in gezelschap van den heer J. F. Evertsz naar New-York is geweest, heeft met een maatschappij in de Vereenigde Staten een contract aangegaan tot den bouw van die kade.

Met de eerstvolgende boot uit New-York wordt alhier een ingenieur verwacht, om de vereischte opnemingen te doen. De nieuwe aan te leggen kade zal toodanig worden gebouwd, dat stoomschepen van grooten diepgang daar aanleggen kunnen.

Zoo werkt ook 't particulier initiatief tot de verbetering van onze haven mede. Alle faciliteiten zal onze haven aan de groote stoomvaart kunnen aanbieden.”

**

De Amigoe bepleit in een hoofdartikel de aanschaffing van een stoomslepertje voor het havenbedrijf, dat tevens den loods-, politie- en quarantaine-dienst zoude kunnen vervullen.

**

Uit De Amigoe:

„Het voorgestelde Deensche plan om de haven van St. Thomas te verbeteren, met het oog op het toenemende handelsverkeer, tengevolge van de opening van het Panamakanaal, is, naar een Britsch scheepvaartblad mededeelt, in duigen gevallen, tengevolge van gebrek aan geld. Op het benodigde kapitaal van twintig millioen kronen was slechts voor een vierde gedeelte ingeschreven. De aan te brengen havenverbeteringen zullen zich thans waarschijnlijk slechts bepalen tot het uitdiepen van het havenbassin.”

Suriname.

In ons nummer van 19 December maakten wij eenige kanteekeningen op een in Het Vaderland van 12 December opgenomen bericht uit Georgetown, handelende over de grens van Nederlandsch en Britsch Guiana.

In het nummer van 25 December — Ochtendblad A — deelt Het Vad. nu mede, dat het bericht van Reuter ontvangen was. „Het is — schrijft het blad — een van die Reuterberichten, waarvan controle niet overbodig is, maar deze is niet altijd onmiddellijk mogelijk.”

Tot ons groot genoegen voegt het blad daaraan toe: „Waarschijnlijk zal de opmerking van Het Kol. Weekblad ons nog wel aanleiding geven nader op de quaestie terug te komen.” Tot ons genoegen, omdat een oplossing van de kwestie alleen verkregen zal worden, wanneer de pers er voortdurend de aandacht op vestigt.

In verband met bovenbedoeld Reuterbericht willen wij hier een feit in herinnering brengen, dat een twaalfstal jaren geleden in Demerary heeft plaats gevonden. Naar aanleiding van een onderhoud met den Crown Surveyor in Britsch Guiana, zond de heer W. L. Loth, destijds Gouvernements-Landmeter in Suriname, aan zijn collega in Georgetown

MAISON-DROUOT

WESSER & Co.

LANGE HOUTSTRAAT 7 DEN HAAG

INRICHTING TOT COMPLETE MEUBILEERING
BEHANGERIJ :: STOFFEERDERIJ
EIGEN MEUBELFABRIEK :: ANTIQUITEITEN

GUMMI DAMES-MANTELS
van af
f15-
Martin Schiff
Hoogstraat 36
Den Haag

RIPPEN

PIANOHANDEL

PIET HEINSTRAT 42

ELANDSTR. 17 TEL. 4683

VERHUREN

STEMMEN

Dames- en Heeren-
Mode-Artikelen.

VAN BOMMEL
VLAMINGSTRAAT 8-10 - Telef. 5501.

Handschoenen.

HEINEKEN'S Glazenwasscherij

□ STOOM JALOEZIEËN. □
en ROLLUIKENFABRIEK

Fabriek v. Geschilderde GORDIJNEN

in meer dan 500 dessins.

„Klenus” Stofzuig- Machine.

HOF- EN RIJKSLEVERANCIERS
's-GRAVENHAGE

Kettingstraat no. 6 TELEFOON
:: 2478. ::

N.V. PULP-, JAM- & CONSERVENFABRIEK
VRUCHTEN- & GROENTENDROGERIJ
PRINCENHAGE.

GEDROOGDE GROENTEN, GEDROOGDE AARDAPPELEN,
— voor export en voor scheepsgebruik. —

Offerte met monsters op aanvraag te bekomen.

een exemplaar van zijn in 1899 verschenen Kaart van Suriname, waarop de Nieuwe Rivier als onze grens met Britsch Guiana wordt voorgesteld. De Crown Surveyor „ontdekte” dat als Surinaamsch grondgebied daarop voorkwam een landstreek, die op alle Engelsche kaarten van Britsch Guiana als Engelsch grondgebied beschouwd werd. Hij deed hiervan mededeeling aan 't Bestuur, met dit gevolg, dat hij de kaart met een begeleidenden brief aan den heer Loth moest terugzenden.

Daar wij de desbetreffende Demerary'sche en Surinaamsche bladen op het oogenblik niet tot onze beschikking hebben, kunnen wij den verderen loop dezer zaak niet mededeelen. Wel herinneren wij ons dat de Crown Surveyor, wegens het in ontvangst nemen van de kaart, een geduchten uitbrander kreeg en kort daarna gepensionneerd werd..... in verband met voorgenomen hervormingen in het departement, van welke hervormingen de Surveyor, die jarenlang aan het departement was werkzaam geweest, niets scheen af te weten.

Het incident met de kaart had, als wij ons de zaak goed herinneren, in Juli 1901 plaats. Niet lang daarna volgde het ontslag van den Crown Surveyor. En in het begin van 1902 zien wij in de Demerary'sche bladen mededeeling gedaan van bij het Bestuur ingekomen aanvragen van balata-concessies in het gebied tusschen de New River en de Cocroeni!

Dit alles verschijnt in een eigenaardig licht, wanneer men weet, dat de Minister van Koloniën in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Surinaamsche begroeting voor 1902 het volgende had geschreven:

„Tot aanvulling van hetgeen de vorige Minister in zijne Memorie van Antwoord betreffende de begroeting voor 1901 met opzicht tot grenzen van Suriname mededeelde, kan de ondergeteekende berichten, dat de Britsche Regeering volkomen erkend heeft, dat de rechten van de Nederlandsche Regeering niet getroffen kunnen worden door de uitspraak van het scheidsgerecht te Parijs betreffende de aan te nemen grens tusschen Venezuela en Engeland, doch hij acht 't hoogst gewenscht, dat de grenzen worden bepaald en stelt zich voor tot voorbereiding daarvan de noodige stappen te doen.”

Sedert dit geschreven werd zijn er 10 jaren verlopen. Wordt het geen tijd, dat er een Oranjeboek verschijnt, waarin aan de natie wordt medegedeeld, welke stappen er sedert zijn gedaan en met welk resultaat?

Met belangstelling zien wij te gemoet welk standpunt Het Vaderland in deze zaak zal innemen. Dit blad heeft steeds groote belangstelling in onze West-Indische koloniën getoond en nu twee

oud-gouverneurs van Suriname tot de vaste medewerkers behooren, mogen wij vertrouwen, dat de belangstelling niet zal verminderen. *)

***

Naar aanleiding van de in de N. R. Ct. onlangs tusschen de oud-gouverneurs Smidt en Fock gewisselde stukken geeft Suriname van 29 Nov. in een artikel onder het hoofd „De aanplant der Congo's” haar meening over het geschilpunt gezegd.

„De kwestie gaat — aldus het blad — hierover: De heer Smidt meende in zijn eerste stuk, dat de volle verantwoordelijkheid van de misère, waarin de landbouw nu gedompeld is, rust op de regeering en het koloniaal bestuur, welke laatste de planters verplichtte tot een nieuwe beplanting met Congo-bacoven op het tijdstip, waarop de gouverneur, buiten de planters om, reeds lang onderhandelde en het zelfs al eens was over een verbreking der overeenkomst met de U. F. C.

De heer Fock ontkent niet alleen, dat er pressie op de planters geoeffend is om Congo's te doen planten, maar verklaart zelfs, dat hem niet eens bekend is in hoeverre de U. F. C. tot aanplanting van Congo's heeft aangespoord (en daarom zoo niet juridisch, dan toch moreel verplicht zou zijn de vruchten nog verder aan te nemen).”

En dan geeft het blad een relaas van hetgeen er sedert October 1909 heeft plaats gevonden, met mededeeling van brieven van den directeur van den Landbouw, om aan te toonen dat Mr. Smidt het aan het rechte eind heeft. Het blad eindigt het belangrijke betoog aldus:

„Het meest afdoende blijkt echter van de verplichting op de planters door het gouvernement gelegd om Congo's te planten, uit de volgende passage van de Nota van 28 October 1910 van den wd. Administrateur van Financiën.

„Een nieuwe moeilijkheid kwam de zorg vergroeten; zooals bekend is (zie hoofdstuk II, bladz. 3) wordt een deel, plm. 500 H.A., van de contractuele oppervlakte in cultuur gehouden door plantages, welke de bacovencultuur met eigen middelen drijven; vele van deze ondernemingen nu spraken de meening uit, dat het door het gouvernement met haar gesloten contract niet de verplichting in zich sluit ook de Congo-variëteit der bacoven te planten, zoodat zij zich van het voortzetten der cultures, op de wijze als zooeven omschreven, ontslagen achten en alleen de Congo-bacoven willen planten, indien deze cultuur als bij-cultuur en geheel naar eigen inzicht zou mogen worden gedreven.

*) Onder de correctie komt ons in handen Het Vaderland van 31 Dec., waarin het blad terugkomt op het stuk in zijn nummer van 12 Dec. In ons volgend nummer zullen wij ons daaromtrent een enkele opmerking veroorloven.

pijnen, welke in de zooeven overziene, door een warrelende menigte ontbraken, nl. van de Moro's, van de Negrito's en van de onbeschaafde, in hun natuurstaat voortlevende, heidensche Inlanders van Maleisch bloed. Zijn mededeelingen, de aan te halen bescheiden en vooral de doorwrochte studiën, welke de Amerikaansche regeering te gelijk met de uitkomsten der volkstelling van 1903 en daarna in de jaarlijksche koloniale verslagen *) heeft in het licht gezonden, geven van die drie groepen en voorts van de overige bestanddeelen der bevolking van Amerikaansch Azië een duidelijk beeld.

De Moro's dan door hem vermeld, konden naar hun uiterlijk even goed op Sumatra thuis behooren. Zij noemen hun kleinere hoofden evenals daar datoe's en spreken een soort van Maleisch.

Eerst in het begin der 16e eeuw, dus slechts een oogenblik vóór de komst der Christenen, bereikte hen het Mohammedanisme, althans op verreweg het grootste hunner eilanden, namelijk Mindanao. Hun overig gebied is dat van den Loeloe-archipel. Zij zijn verdeeld in verschillende stammen en groepen, welke echter alle, zooals gezegd, tot het Maleische ras behooren en die elkander, voor zoover de Europeesche overheid het hun niet belet, sedert de geschiedenis spreekt, beoorlogen, naar 't voorbeeld van de andere Inlanders der kolonie. Zeerof is altijd een hunner bestaansmiddelen geweest. Nog in 1848 zond de Gouverneur-Generaal J. J. Rochus-

*) Deze worden in gewonen boekvorm, in octavo, en gebonden uitgegeven, waardoor zij meer tot hun recht komen en bruikbaar worden over het algemeen dan onze koloniale verslagen met hun omvangrijkheid, overdaad van onbedrukt papier en losse ligging der bladen.

Gebr. P. H. CAMINADA
 LANGE HOUTSTRAAT 3
 HAAG - Telefoon 713
 SPECIAAL ADRES VOOR ALLE OPTISCHE ARTIKELEN,
 BRILLEN, KIJKERS, ENZ.
 AANLEG EN ONDERHOUD VAN ELECTR. LICHT- EN SCHELGELEIDINGEN.

„BOEATAN”
 Magazijn van Indische Kunstnijverheid
 Heulstraat, Den Haag
 Zie Etalage — Zie Etalage

HOTEL VAN ZEBEN - Café Restaurant,
 Wagenstraat 44 TEL. 411. DEN HAAG.
 LOGIES met ONTBIJT vanaf f 1.50, PLAT DU JOUR van 12-2 uur à f 0.50, DINERS vanaf f 0.80 en hooger van 4½-7½ uur. Restaurant à la Carte gedurende den geheelen dag.
 Aanbevelend, v. ZEBEN.

PATISSERIE
D. W. VAN GEEST
 Prins Hendrikstraat 78 - Teleph. 1851
 SPECIAAL ADRES
INDISCHE SPEKKOEK

JAC. BLADERGROEN
 PRINSESTRAAT 3 - DEN HAAG.
KANTOORBOEKHANDEL
 Agentuur van J. C. König & Ehardt, Hannover.
 Magazijn van TEEKENBEHOEFTEEN.
 VULPENHOUDERS.

FABRIEKSDPOT VAN TWENTSCHE
 LINNENGOEDEREN
„DE WITTE BAZAR”
 Prinsenstr. 19-21, DEN HAAG
 TELEFOON 5141
 GOEDKOOPST ADRES VOOR
UITZETTEN EN
INDISCHE UITRUSTINGEN
 VOOR DAMES EN HEEREN.
 Teverdenheidsbetuigingen van honderden Indische families voor belangstellenden ter inzage.
 GEVESTIGD SEDERT 1885.

STOOMKOFFIEBRANDERIJ
 en THEEHANDEL
P. D. SCHILTE
 32 Groenmarkt :: DEN HAAG
 Oppericht 1868 - Telefoon 2539.

VEENESTRAAT 29. - Telefoon 4105.
 SPECIALE AANBIEDING:
 GEPANTSERDE HUTKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 36 c.M. f 9.75
 GEPANTSERDE HUTKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 40 c.M. „10.75
 GEPANTSERDE MAILKOFFER, lang 100 c.M., breed 50 c.M., hoog 50 c.M. „11.50
 GEPANTSERDE BOEKENKOFFER, 50 x 50 c.M. „6.25

FEUILLETON.

DE PHILIPPIJNEN.

II.

De Britten hebben bij hun korte overheersching Sepoy's uit Voor-Indië, soldaten, hier gebracht en achtergelaten en ook dezen leven hier nog in nazaten voort. Eindelijk heeft ook eenige vermenging plaats gevonden met de Negrito's, de aan negers herinnerende oorspronkelijke bewoners der kolonie, die nog in natuurstaat voortleven in moeilijk toegankelijke bergstroken.

Met uitzondering van deze lieden behooren, voor zoover men zich thans tot oordeelen bevoegd kan rekenen, alle Inlanders van de Philippijnen, trots de oneindige verscheidenheid hunner huidskleur, tot hetzelfde, nl. het Maleische ras.

Tot diepe teleurstelling van mijn Javaan en ook van mij kunnen wij ons echter met Maleisch in het minst niet verstaanbaar maken.

Het Tagaalsch is de Inlandsche taal van Manila en omgeving. Ook op oostelijk Madagasear wordt die, zij het gewijzigd, gesproken, naar ik hoor.

Echt democratisch en ongewoon in een tropische kolonie, vertoont denzelfden avond de directeur van het binnenlandsch bestuur (secretary of the interior), de heer Dean C. Worcester, die zijn ambt o. a. dankt aan zijn uitgebreide reizen in de binnenlanden, bij een voor ieder toegankelijke lezing lichtbeelden van de drie bevolkingsgroepen der Philip-

Ter zijde gelaten of dat standpunt juist was, moest het gouvernement in elk geval de mogelijkheid van den afval van pln. 400 f.l.a. overzien, te meer waar uit een moreel oogpunt tegen rechtstreekschen dwang op die ondernemingen, anders dan in geval van noodzaak, moeilijk sprake kon zijn, gezien de reeds vrij aanzienlijke verliezen, welke de bedoelde plantages met de Gros Michel-soort geleden hadden."

Di citaal toont voldingend aan hoe bij't bestuur buiten allen twijfel vast stond, dat de planters, met gouvernementsteun werkende, verplicht waren Congo's te planten.

Zelfs ten opzichte van de plantages, die voor eigen rekening werkten, meende het bestuur, dat die verplichting bestond.

En ook de planters waren onder den indruk — ten minste die werkende met gouvernementsteun.

Wij zouden het bewijsmateriaal nog meer kunnen aanvullen, maar meenen, dat dit voldoende is, om het gelijk van den heer Smidt aan te toonen."

Wij verwachten belangrijke debatten in de beide Kamers bij de behandeling van de Surinaamsche begroting in Januari. De uitstekend gedocumenteerde betoogen van Mr. Smidt zullen daarbij goede diensten doen. Jammer dat de kwestie niet reeds in de gewisselde stukken kon behandeld worden. Het resultaat toch van mondelinge debatten is van zooveel bijkomende omstandigheden afhankelijk, dat men niet kan zeggen of daarbij de waarheid zal zegevieren.

**

Tot 1 (of 15?) Februari is de afzet der Congo's verzekerd; wat daarna gebeuren zal is ons onbekend. De N. R. Ct. van 24 December, Ochtendblad A, geeft een brief van haar Surinaamschen correspondent, gedagteekend 1 December, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Zooals bekend, heeft de U. F. Co. reeds vroeger te kennen gegeven, dat zij de Congo-bacoven wel wil blijven koopen, maar dan op voorwaarde: „Levering te New-York", en de prijzen die zij aangeboden heeft, lijken aannemelijk, lokken in ieder geval tot een proef uit. De vruchten zouden dan voor rekening van onze planters naar New-York vervoerd moeten worden, en waar de andere partij, daarbij betrokken, niemand minder is dan de Kon. W.-I. Maildienst, mag aangenomen worden, dat partijen op dit punt tot een bevredigend accoord zullen komen.

Een groot bezwaar hierbij is, iedere plantage de vergoeding te doen krijgen, die haar toekomst, daar toch de partijen vruchten der onderscheiden ondernemingen bezwaarlijk uit elkander te houden zijn tot de levering in New-York. Maar bezwaren zijn er nu eenmaal om uit den weg geruimd te worden en

sen, ingevolge last van het opperbestuur in den Haag, twee oorlogsschepen naar den sultan der Soeloe-eilanden met den eisch zich voortaan te onthouden van zeerooverijen in onzen archipel en de talrijke N.-I. onderdanen, daarbij buitgemaakt, los te laten; onder dezen bevond zich zelfs een broeder van den sultan van Baljan. Aangezien de sultan der Soeloe-eilanden uitvluchten zocht en geen voldoende uitkomsten werden verkregen, schoten de schepen een gedeelte zijner hoofdstad in brand, waarop een twintigtal onzer onderdanen naar onze schepen vluchtten. Genoemde gouverneur-generaal zette vervolgens een groote expeditie op touw ten einde volledige voldoening van zijn eischen te verkrijgen, doch moest haar achterwege laten ingevolge bevel uit den Haag, omdat Spanje, ofschoon geen feitelijk gezag ter plaatse uitoefenende, aanspraak maakte op de opperheerschappij en verzet aantekende. Eerst even vóór de komst der Amerikanen boetten de Moro's hun onafhankelijkheid in en nooit hebben de Spanjaarden deze eilanden, evenmin als het zuidelijkste groote eiland, Mindanao, geheel onderworpen. Nog uit het verslag van de koloniale regering over 1900 t t 1903 breek het dat de Moro's slavenhouders zijn.

De Negrito's verschillen ten eenemale van alle Inlanders in den archipel. Zwart, de neus plat, het haar gekroesd, vormen zij een van de kleinste menschenrassen der geheele wereld, nauwelijks 1½ M. lang. Op verscheiden eilanden der Philippijnen worden zij aangetroffen, ook op Luzon, zelfs in de nabijheid der eeuwenoude hoofdstad, en altijd

zoo is het denkbeeld geopperd, de keuring van de vruchten, evenals voorheen, reeds in Suriname te doen plaats vinden door een ambtenaar van de U. F. Co. Diens bezoldiging ware dan geheel of gedeeltelijk door de vereenigde planters te dragen. De prijs, die voor iedere partij besteed wordt, zou zoodoende reeds hier bepaald en scheiding van de partijen in het laadruim overbodig zijn."

Van onderhandelingen, die in Nederland zouden gevoerd zijn om een droogmachine tot bereiding van bacove-vijgen aan te koopen, zooals de correspondent vernam, is ons niets ter oore gekomen.

**

In haar nummer van 26 Nov. zet Suriname haar artikelen-reeks „Het Balata-vraagstuk" voort, ter bestrijding van de Venezolaansche methode van balata-winning. In hetzelfde nummer een artikel over het Boschwezen. Hoe krachtig de argumenten ook zijn door de Koloniale Staten aangevoerd voor de weigering van de gelden om het Boschwezen voort te zetten, wij vinden daarin geen aanleiding om terug te komen van ons standpunt in het nummer van 19 Dec. uiteengezet.

**

Bij Kon. Besluit van 24 December is de Oost-Indische hoofdambtenaar G. J. Staal, laatstelijk algemeen secretaris van het gouvernement van Ned-Indië, thans hier te lande als lid van de Staatscommissie voor de defensie van Ned-Indië, met ingang van 1 Januari, belast met de waarneming van de betrekking van secretaris-generaal van het departement van koloniën.

In Suriname, waar de heer Staal als gouvernementssecretaris onder gouverneur Idenburg heeft gewerkt, zal men deze benoeming met voldoening vernemen.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Vechtpartijen tusschen Chinezen en Javanen te Solo.

Aan de hand van de Darmo Kondo deelt de Pemberita Betawi van Vrijdag 4 Oct. 1912 no. 229 mede, dat des Zaterdag te voren, des avonds ten 8½ uur, in de kampong Gendekan Tengen (Solo) een ernstige rustverstoring tusschen cavaleristen van het legioen van Mangkoe Negro en de Chinezen ter hoofdplaats Solo heeft plaats gehad. Reeds vroeger waren verwikkelingen in de kampong Waroengmiri ontstaan, doordien 2 cavaleristen van het legioen, die rustig langs den weg wandelden door Chinezen werden aangevallen en zoodanig verwond, dat zij thans in het ziekenhuis worden verpleegd en het de vraag zal zijn of ze het leven kunnen behouden.

De Javaansche cavaleristen trokken partij voor hunne verwonde kameraden en verzamelden zich des avonds ten 5 ure van den bewusten Zaterdag, met

in de bergen, waarheen vrees eerst voor de Maleiers en daarna voor de Bunkens, vrees voor elken dwang tot het verlaten van hun natuurstaat, hen heeft gedreven. Thans niet talrijker meer dan een vijf-en-twintig duizend, leven zij nog gedeeltelijk als nomaden, wars van alle beschaving.

Geestelijk zijn zij even zwak als lichamelijk en weinig valt van hen te hopen.

Goede verwachtingen daarentegen worden gekoesterd van de verschillende andere groepen niet-Christelijke Inlanders. In de bergen en bosschen leven zij nog tamelijk wild voort, kennen geen andere kleeding dan de schaambedekking, gebruiken nog pijl en boog, zijn krachtig van lichaam, schuwen arbeid niet en hebben bijvoorbeeld dikwijls de berg-hellingen trapsgewijs tot sawahs veranderd. Zoowel naar aantal als naar hoedanigheden wordt de eerste plaats onder hen ingenomen door de Igorotten, bewoners van noordelijk Luzon, thans nog koppen-snellers en menscheneters; vertoond werd de fotografie van als tabak saamgebonden stukken menschenvleesch. Voornamelijk onder hen, maar ook onder andere groepen Inlanders dezer kolonie bevinden zich lieden, die, als onze Dajaks en Bataks, misschien behalve Maleische en dus deels Mongoolsche, ook verre Kaukasische en Ethiopische voorvaders bezitten.

Verreweg de meesten echter behooren tot het zuivere Maleische ras, ofschoon zij een groot aantal verschillende stamnamen voeren en ook ethnografisch groote verschillen aantoonen. Reeds dicht bij Manilla treft men hen aan.

W. KALDENBACH
WONINGINRICHTINGEN
 IN OUDE EN MODERNE STIJLEN
 VALERIUSSTRAAT 38
 's-GRAVENHAGE
 TEEKENINGEN EN BEGROOTINGEN
 KOSTELOOS VOOR BELANGHEBBENDEN

HAAGSCHE PHILATELISTEN-VEREENIGING

OPGERICHT 17 APRIL 1897

ERKEND BIJ KON. BESL. VAN 20 APRIL 1903, No. 58,
STAATSCOURANT No. 110.

De Vereeniging stelt zich ten doel:

- 1o. De bevordering der postzegelkunde in het algemeen;
  - 2o. Het verzamelen van postzegels en poststukken tusschen hare leden te bevorderen en te vergemakkelijken.
- In het bijzonder tracht zij dit te doen door:
- a) het doen circuleeren van koopboekjes, samengesteld door hare leden;
  - b) het uitgeven van een tijdschrift;
  - c) het vormen van een bibliotheek;
  - d) het doen circuleeren van tijdschriften;
  - e) het houden van verlotingen;
  - f) het houden van bijeenkomsten.

Alle verdere inlichtingen worden verstrekt door den Secretaris-Penningmeester

TH. H. KLINKHAMER,
Joan Maetsuyckerstraat 28.

AANVRAAG

VOOR HET

werkend
correspondeerend **Lidmaatschap**

DER

HAAGSCHE PHILATELISTEN-VEREEN.

M.

Hierbij deel ik U mede, dat ik ^{werkend} _{correspondeerend} lid der H. P. V. wensch te worden.

Tevens verklaar ik hierbij, dat ik geen handelaar in postzegels ben of plan heb zulks te worden. Ingeval ik evenwel postzegelhandelaar zou worden, zal ik voor het lidmaatschap bedanken. *)

Naam.....

Woonplaats.....

Beroep.....

Leeftijd.....

Voorsteller.....

Hollandsche referenties.....

Handteekening.....

Datum.....

Aan den Secretaris
der H. P. V.

Contributie p. j. f3.- en f2.-
Entree f1.-

*) Indien men zich opgeeft voor het correspondeerend lidmaatschap vervalt deze verklaring.

Deze goed eigenschappen vindt men nu nog het meest bij de Alfoeren op het eiland Ceram, in de Molukken, bij de Bedoei's in het Kendang- en Tenggerbergte op Java en bij de Dajaks op het eiland Borneo.

Schr. vindt, dat het jongere geslacht, dat tegenwoordig veel in aanraking komend met het Westersch element, een houding aanneemt alsof het over veel middelen beschikt, te veel geld verteert en te fraai gekleed gaat.

's Avonds wil men voor zijn genoegen uit zijn, zooals het heet in het belang der gezondheid, doch in de werkelijkheid om met een vroegtijdig verwoest lichaam thuis te komen. Dit kan men toch moeilijk vooruitgang noemen, meent schrijver.

Vroeger bepaalde de Javaan zich meer tot zijn werk en tot de behartiging van de belangen van zijn gezin. Voedsel en drank werd met mate gebruikt, terwijl never en brandewijn ongekende genotmiddelen waren. Toen genoot hij ook een betere gezondheid en een langeren levensduur en was hij in staat zijne bezittingen in den vorm van vee en sieraden te vermeerderen.

Een Javaan, die in den tegenwoordigen tijd op zulk een bezit kan wijzen is een zeldzaamheid.

Van sparen is geen sprake meer.

Naar schrijver's meening staat de tegenwoordige wijze van opvoeding den Javanen in den weg om goede, gezeten landbouwers te worden.

Een nuttige Instelling. In de Warta Palembang van 28 October 1912 no. 23 wordt door A. H. M. T. van Toeloeng Agoeng gewezen op het nut, dat de Credietbank in de marga L. W. dier residentie sticht.

Volksverloop, zooals nogal plaats vond, wordt door de werkzaamheid dier instelling voorkomen, want, terwijl de kleine man vroeger al koelie naar elders trok, ten einde 10 tot 50 cent per dag te verdienen, kan hij zich thans door het nemen van een voorschot van 10, 15 en 20 gulden bij die bank in zijn negorij behoorlijk redden en bij zijn gezin blijven.

Groote onkosten zijn aan die geldopname niet verbonden; althans wanneer de standplaats van den controleur niet te ver verwijderd is. Ook de marga hoofden trekken er voordeel van, daar zij nu het volk bij elkander kunnen houden, en in staat zijn de belastingpenningen regelmatig te innen.

De langdurige reizen te land en te water naar de hoofdplaats Palembang, om de belastinggelden van de verspreide koelies in te vorderen, kunnen nu ophouden.

En behalve, dat het volk zich aan den landbouw kan wijden, worden ook geen boeten wegens te late betaling der belastingpenningen meer opgelegd.

Een ieder en zeker niet het minst de handel trekt dus van de credietbank partij. Schrijver hoopt dat spoedig in elke marga zulk een credieninstelling zal worden opgericht.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Naar China opgeroepen. In de Pemberita Betawi van 5 October 1912 no. 230 wordt aan de hand van De Locomotief medegedeeld dat een der zoons van den heer Han Biauw Oen te Kediri met name Han Hwi Ing, die destijds te Nanking zijne opvoeding genoot en bij het uitbreken der revolutie zich bij de Jong-Chineesche Partij daadwerkelijk aansloot, thans op telegrafisch bevel van den vice-president Lei Goan Hong naar China is vertrokken.

Hij maakte de reis van Kediri over Semarang en Singapore.

In welke functie Han Hwi Ing in China zal optreden werd niet vermeld, doch niet onwaarschijnlijk is het, dat hij wederom in militairen dienst zal treden, aangezien hij het, tijdens de revolutionaire actie binnen korten tijd had weten te brengen tot den rang van kapitein op eene bezoldiging van 240 rijksdaalders per maand.

In de maand Juni 1912 verrok hij met verlof voor den tijd van 6 maanden uit China naar Kediri en gaf daar in het Verenigingsgebouw van de Soe Po Sa les in de Chineesche, Engelsche en Fransche talen aan de Chineesche jeugd. Tevens maakte hij dat verlof dienstbaar aan de door hem beoogde propaganda en wist hij de harten van jong en oud voor de belangen van het moederland te winnen.

De parken ter hoofdplaats Batavia. Niet alleen in het Europeesch gedeelte van de hoofdplaats Batavia treft men parken aan, doch tegenwoordig ook in de Chineesche wijken, zegt Hemeling in zijn van Hier en daar in de Perniagaan no. 230 van 11 October 1912.

Schrijver verzekert, dat het Ghodok-park en

het Kongsibesar-park in werkelijkheid ter hoofdplaats Batavia bestaan. Deze beide zijn echter nog lang niet wat men elders gewoon is een park te noemen. Veel boomen, die tot schaduw kunnen strekken aan vermoeide wandelaars zijn er niet, evenmin als banken, terwijl men ook geen met welig groen gras beplante gedeelten moet verwachten. Toch heeft de Chinees voor den aanleg van die parken flink in den zak moeten tasten. Hij droeg ten deze geldelijk bij, omdat hij in het vertrouwen verkeerde, dat een park den gezondheidstoestand in de Chineesche wijken ten goede zou komen. Hij meende ook daarin ten allen tijde te worden toegelaten. Doch nu wordt bij feestelijkheden hem de toegang verboden en smeert men de ijzeren hekken zelfs in met vot teneinde het publiek op den noodigen afstand te houden.

De Chineezzen genoten dus wel de gunst om voor den aanleg der parken te betalen, doch mogen niet veel lusten daarvan genieten. Schrijver loopt niet bepaald over van lof daaromtrent.

Het Kok-Bin-Koanfonds. Sedert de totstandkoming van de Chineesche republiek, heeft men en zeker niet het minst te Buitenzorg, een sterke aaneensluiting der Indische Chineezzen kunnen opmerken. Telkens werden de Chineesche toestanden in het moederland besproken en met aandrang er op gewezen, dat allen Groot-China onder deze omstandigheden moesten helpen en geldelijk steunen.

Zoodoende ontstond het Kok Bin Koanfonds en wist men ongeveer 6000 gulden bijeen te zamen, een uitkomst, die zeer zeker gunstig genoemd mag worden, wanneer men in aanmerking neemt, het betrekkelijk gering aantal Chineezzen, dat te Buitenzorg woonachtig is.

In den laatsten tijd doen de Chineesche bladen in Ned.-Indië opnieuw een beroep op de vermogende Chineezzen om het Kok Bin Koanfonds te blijven steunen en blijk te geven van hunne voortdurende belangstelling in de ontwikkeling van het Moederland.

Pres. Juan-Shi-Kaj en de Kwo-Ming-Tang Vereeniging.

Volgens de Chineesche bladen zou de President der Chineesche republiek het voornemen hebben al te worden van de politieke vereeniging Kwo Ming Tang. Dit heeft natuurlijk ook de aandacht getrokken in Ned.-Indië.

Deze politieke vereeniging wordt geleid door Dr. Sun Yat Sen, die hoogstwaarschijnlijk den president van advies gediend heeft.

In de Perniagaan van 5 October 1912 no. 226 spreekt M. C. zijn afkeuring uit over dit voornemen van den president, wijd deze daardoor zijn zelfstandigheid prijs zou geven.

Buiten ambtelijke verhoudingen, kunnen hooggeplaatste personen zeer zeker lid worden van politieke vereenigingen, doch als hoofd van den Staat mag de president der Chineesche republiek, volgens schrijver, zulks niet doen, aangezien hij dan in zijn politieke overtuiging gebonden wordt, hetgeen onraadzaam is. Hoe onpartijdiger de president der republiek tegenover het Chineesche volk staat hoe beter.

Men verkeert thans in zekere spanning of de president al of niet aan dat voornemen gevolg zal geven.

De Chineesche vrouw in Ned.-Indië. Alle Chineesche bladen in Ned.-Indië hebben herhaaldelijk plaats gegeven aan artikelen, waarin de gebreken, welke de Chineesche vrouw aanklevden, werden besproken en tevens de maatregelen aangegeven, welke tot verbetering zouden kunnen leiden.

De Chin. vrouwen hebben zich over het algemeen weinig aan die goede voorlichting gestoord, doch dit feit geeft de redactie van Ho Po geen aanleiding om in den bestaanden toestand te berusten. Integendeel, zij meent dat het goed is om op het belangrijke onderwerp terug te komen en den Chineeschen vrouwen telkens in herinnering te brengen, dat zij groote schade aanrichten niet alleen voor haar zelve, maar ook voor haar omgeving en dat de daaruit voortvloeiende twisten de oorzaak zijn van veel verdriet.

Die verschijnselen wijzen op een aangeboren koppigheid van de Chineesche vrouw.

De actie van den echtgenoot daartegen moet echter met geduld en groot beleid geschieden en daarvoor kan hij in den regel raad en voorlichting vinden in de bladen, zegt schrijver, die tevens aanprijst, dat de Chineesche echtgenoot de desbetreffende artikelen aan zijne vrouw voorleze, als zij de leeskunst niet verstaat.

Chineesche Huwelijksaanbiedingen per advertentie.

In de Sinar Borneo van 7 September 1912 no. 70, erger. Journalist zich over het steeds toenemend aantal huwelijksaanbiedingen, welke in de Maleische bladen worden geplaatst.

GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU CARL KÖFFLER 's-GRAVENHAGE - 22 SUEZKADE.

Belast zich met:

- 1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
- 2e. het naspreken van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenlands;
- 3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
- 4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
- 5e. het bijeenbrengen der benodigde wettelijke stukken ter eventuele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
- 6e. het oplossen van onbekende wapens;
- 7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
- 8e. het graveeren van cachetten en zegelringen in alle metalen en half-edelgesteenten, het vervaardigen van stempels en clichés tot het bedrukken van postpapier, het branden van wapens in glas, het leveren van boekbanden, portefeuilles, enz. met in leder gedreven wapens; enz.;
- 9e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.

Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek“.

1ste Rotterdamse
Maatschappij van verzekering op het leven
Oudehavenkade Nr. 1. Plan C, Rotterdam.
Directie: P. R. MEES, J. BRUNSTING.
Levensverzekering
in elken vorm.
Hoofdvertegenwoordiging voor Ned. Oost-Indië te SOERABAIA.

VLEU PIA KUNSTSPEL- ORG VERHUUR. PIANO's van f5.— VLEUGELS „ -8.— REPARATIE. RU Afd. Gebruikte SPECIALE INRICHTING voor de	GOOSEN & SWAGERMAN DEN HAAG - BOEKHORSTRAAT 149.°	GELS. NO'S. PIANO'S. ELS. p.m. of f50.— p.j. af. „ -80.— „ „ STEMMEN. IL. Instrumenten. voor het GEREEDMAKEN TROPEN.
---	---	--

Zoo vroeg onlangs een heer op een der ondernemingen van N-Indië in de Pemberita Be-tawi om kennismaking met een Chineesche maagd. Toezending van portret werd verzocht onder het nummer der advertentie en eventueel terugzending toegezegd.

In de Kaoem Moeda werden geschikte jonge vrouwen van 20 tot 23 jaar gevraagd, ten einde de huishouding bij jongelieden in het Bandaengsche naar te nemen. Ook daarbij werd toezending van portret verzocht, terwijl het traktement nader zou worden bepaald.

De schrijver ziet vooral in het verzoek om portretten iets onbeschaamds en is van meening, dat men zoo iets alleen kan verwachten van de zijde van min-beschaafde, moderne Westers. Vroeger zou geen Europeaan aan zulk optreden hebben gedacht, wetende, dat een dergelijke behandeling van zaken geheel lag buiten de Chineesche en Inlandsche gebruiken en dat niemand er gehoor aan zou hebben gegeven. Schr. stelt voor 'n advertentie te plaatsen in de Kaoem Moeda, waarbij een Chineesch Journalist kennismaking verzoekt met volbloed Europeesche vrouwen, die niet door de pokken geschonden zijn, eveneens met toezending van portret.

Van Vreemde Koloniën.

BRITSCH KOLONIËN.

Even voor de Kerstdagen bracht de telegraaf het bericht van den op den onderkoning van Indië aangelegden aanslag, die, zonder ten volle zijn doel te bereiken, Lord Hardinge toch ernstig gewond heeft en ook andere slachtoffers maakte. Door de regeling voor de samenstelling van Kolon. Weekblad in de Kerstweek konden wij over deze zaak in 't voorgaand nummer niet meer spreken, en toch vraagt zij nog onze oplettendheid.

In minder en in meer wetenschappelijke werken is ons in de laatste jaren voor gehouden, hoe iemand, die gelooft door 't noodlot aangewezen te zijn, zelf medewerkt om in 't ongeluk te loopen, het zelfs zoekt. Wij meenen, dat dit zielkundig verhoijnsel zich evenzeer voor de massa kan uiten als voor 't individu. 't Zou ons niet verwonderen wanneer de gebeurtenis te Delhi uit dezen drang geïmponeerd ware.

De durbar, bij gelegenheid van de kroning van den koning-keizer van Indië te Delhi, geschiedde onder een aaneenschakeling van slechte voortekens. De trein, die de gelden moest overbrengen, werd gestolen; een der schepen, met tal van benodigdheden, had een zoo slechte reis, dat het te laat kwam. 't Vorstelijk paar ging door een reeks van kleine tegenspoeden; tijdens den durbar overleed de Britsch-Indische vorsten, wiens rijk volgens 't programma ook afzonderlijk bezocht moest worden, en — en dit was toch stellig een machtig teken — een stoomschip „Delhi” genaamd, waaraan een deel van de Britsche vorstelijke familie reis van Engeland naar Egypte maakte, verongelukkig nabij de Marokkaansche kust, wel werd de poging van Fife en zijn gezin gered, maar de gezinden hebben toch zijn dood na zich gesleept. Het is noodig dit alles even te herinneren, om er ons van bewust te maken, dat het uitroepen van Delhi tot nieuwe hoofdstad van Britsch-Indië op de gemoeden van de zeer tot bijgeloof geneigde bevolking als een verkondiging van een kwaad noodlot vernomen is.

Bij allen, die belang hadden bij 't hoog houden van Calcutta als hoofdstad, bij allen, die Bengalen 't uitverkoren land behouden wilden, zette het kwaad bloed. De oproerige partijen, en die zijn er, zeer gevaarlijke ook, putten er voedsel uit. En bewust of onbewust nam ieder iets van 't geloof aan voorttekens over, die luchtig of geheimzinnig oververteld van mond tot mond gingen. 't Is noodig zich ook dit te herinneren, omdat niet alleen zaad, maar ook den grond, waarin 't valt, uitmaakt wat groeien zal.

Zoo stond vast, dat de overbrenging van den regeringsetel naar Delhi een ramspoedige daad zou worden. Dit zaad heeft in die aarde den aanvang doen groeien op den vice-koning beproefd, op den dag, dat hij in plechtigen optocht Delhi zou verklaren tot hoofdstad, tot zetel van het Britsch-Indische opperbestuur.

Wij geven de bijzonderheden niet van dezen veldtocht. Zij zijn in alle bladen uitvoerig vermeld,

maar over de oorzaak, waarover vele gissingen gegeven worden, meenden wij onze opvatting ook te moeten geven.

***

Onze lezers zijn op de hoogte van de oneenigheden, die tusschen China en Groot-Brittannië aanhangig zijn, in verband met de opiumleverantie. Maar wat de Times-correspondent te Peking schrijft, mag toch nog wel eens in herinnering gebracht worden.

't Vraagstuk stelt de partijen scherp tegenover elkander. 't Consulaire korps te Shanghai heeft gewaarschuwd voor 't gevaar en nadeel, dat ontstaan is door de stelselmatige tegenwerking der Chineesche autoriteiten om vreemde opium in den handel te laten komen, waardoor enorme hoeveelheden zijn opgehoopt, zonder kans van verkocht te kunnen worden.

De waarde dezer voorraden wordt op 10 miljoen P. St. geschat, 11 vreemde banken zijn in dat bedrag betrokken. De gesloten overeenkomsten berusten op het Anglo-Chineesche verdrag van 1911, waarin bepaald is, dat de invoer gedurende 7 jaren zal voortgaan, een tijdperk, dat alleen in te krimpen ware als bepaalde omstandigheden zich voordeden, die niet aanwezig zijn. Verschillende provinciën handelen tegen 't verdrag in en de Britsche protesten blijven zonder gehoor, wellicht door de onmacht van de centrale regeering.

In de afgelopen lente en zomer heeft China zelf een overvloedigen papaverooft gehad. De regeering heeft de kultuur in enkele streken verboden, maar in andere bloeit zij ongestoord voort, en de inlandsche opium wordt op de markten ook openlijk verkocht; van de strekking der overeenkomst, ter nietdoening van 't opiumgebruik, komt dus al heel weinig terecht.

De Britsche regeering heeft nu van de Chineesche de verzekering gevraagd van het stellig voornemen om zonder verwijl de bepalingen van het tractaat te doen naleven, naar 't schijnt zoekt de regeering te Peking echter naar uitvluchten om zich aan haar contractuele verplichtingen te onttrekken.

Er gaan met de opiumpolitiek zoo kolossale sommen gemoeid, dat niet te verwachten is, dat Engeland zich met een kluitje in 't riet zal laten sturen, nu 't eenmaal een tractaat bezit.

***

De Marconi-maatschappij deelt mede met de regeering van Newfoundland een overeenkomst te hebben gesloten, waarbij aan haar Canadeesche afdeling tot 1926 het alleen-recht is verleend om een aantal kuststations voor draadlooze telegrafie in deze kroonkolonie op te richten. De regeering steunt met een subsidie.

***

Sedert een jaar of vijf wordt, zooals wij reeds mededeelden, in Australië radium gevonden en thans zijn daar twee maatschappijen, die zich met de productie bezig houden: de „Radium Hill Company”, te Sidney, en de „Radium Extraction Company of South Australia”, te Adelaide. De eerste werkt sedert twee jaar en hoopt dit jaar 2 gram broom-radium te produceeren. Deze 2 gram hebben een waarde van f 360.000. Hoe moeilijk en gecompliceerd de fabricage is, blijk hieruit dat in het erts slechts 4.52 mgr. radiumbromide per ton gevonden wordt. Uit het tegelijkertijd te winnen oxyde hoopt deze maatschappij f 90000 te verkrijgen.

DUITSCH KOLONIËN.

In den laatsten tijd spreken de berichten nogal eens van onlusten in D. Nieuw-Guinea. De gouverneur Dr. Hahl heeft 't niet overbodig geacht een mededeeling uit te vaardigen om 't misverstand te voorkomen, dat men daarbij steeds aan opstand moet denken. Het verzet van de bewoners der streek bij Friedrich Wilhelmshaven is een voorbeeld van hetgeen inderdaad als een opstand mag gelden. Maar meestal zal, wanneer een blanke gedood wordt of een gewapende ontmoeting plaats vindt, dit eenvoudig een gevolg zijn van de poging om verder naar 't binnenland door te dringen, van de botsing dus van de beschaving met de wildernis. De weinig toeschietelijke, tevens krijgslustige geest van de inlanders, in 't bijzonder van die in Kaiser Wilhelmshaven, leidt van zelf tot deze botsing. Deze conflicten zijn te betreuren, schrijft de gouverneur, maar 't zijn toch heel natuurlijke ver-

**LUXEBROOD-FABRIEK
PAUL C. KAISER**

Hofleverancier.

- HONING ONTBIJTKOEK.
- HONING SUCADEKOEK.
- HONING GEMBERKOEK.

**N. LOEB, Noordeinde 109.
Kleding en Meubilering op termijnbetaling.**

20	gulden, per maand	2	Gld.
40	" " " "	4	"
60	" " " "	5	"

**Modemagazijn „BRUSSEL”,
Weimarstraat 61 ::: DEN HAAG.**

Speciale verkoop van
GEGARNEERDE DAMES-, JONGE DAMES-
en KINDERHOEDEN.
— CHAPELLERIE en BONTWERKEN. —
AUG. W. J. BRÜNINGS.

Vestigt U in NIJMEGEN!

Voor inlichtingen wende men
zich aan het SECRETARIAAT van
NIJMEGEN VOORUIT!
M. CROMMELIN, Voorzitter.
ALOYS B. JANSEN, Secretaris.

**C. HOYNG,
SPUISTRAAT 20/22 - DEN HAAG.
Amsterdam - Utrecht**

Onze geïllustreerde catalogus is een
uitstekende handleiding om zich op
huishoudelijk gebied in te richten.
Tafelserviezen - Glaswerk - Lepels
Vorken - Messen - Gasolinelampen.
PRIJSCOURANT GRATIS.

**NEDERLANDSCH-INDISCH
ADMINISTRATIE-KANTOOR EN HULPBANK.
's-Gravenhage — Kortenaerkade 10.**

CREDIET- en BANKZAKEN.
LEVEN- en BRAND-VERZEKERINGEN.
ADMINISTRATIËN.

P. B. VAN MOORSEL & Co.

KERKPLEIN 11-12 — TORENSTRAAT 5-6
NAAST HET HOOFDPOSTKANTOOR DEN HAAG
TELEFOON N°. 2898
SOEKTOEFST ADRES VOOR HET GEHEEL OF
GEDELTIELIJK INSTALLEEREN VAN WONINGEN

**DE BAS & Co., Bankiers
HEERENGRACHT 17 - 's-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE
BANKZAKEN.
SAFE - INRICHTING.**

schijnselen, zooals die bij de vermeestering van de wildernis overal voorkomen.

**

De kust van Duitsch Z.-W. Afrika biedt vaak groot gevaar voor de scheepvaart, vooral ook door den dikken mist, die alle waarneming met 't oog onmogelijk maakt, en door een groot aantal gevaarlijke klippen. Aan 't tot stand brengen van een goed geregelden veiligheidsdienst zijn velerlei, voornamelijk onoverkomelijke bezwaren verbonden, maar toch zal een begin gemaakt worden met een verhooging van de veiligheid.

Onder de hulpmiddelen hiertoe nemen de onderwatersignalen in den laatsten tijd een voorname plaats in. Zij kunnen, uitgaande van een onder water aangebrachte klok, door schepen, die daarop zijn ingericht, tot op een afstand van ruim 15 KM. worden waargenomen. Tot de eerste proefneming met zoodanige inrichting is nu voor de Deutsche Z.-W. Afrikaansche kust besloten.

In afwachting van den uitslag is op 11 K.M. vóór Swakopmund reeds in December een ton gelegd, als aanwijzing boven water en met een klok onder water. Laatste bedoelde ligt op een diepte van ongeveer 5.5 M. en slaat hoorbaar aan. Tusschen dit punt en de kust komt nog een ton met een misthoorn. Op deze wijze kunnen de schepen een waarschuwing krijgen om in het gewilde vaarwater te blijven.

**

In den Hamburger Senaat is 't voorstel aanhangig om 't Koloniaal Instituut uit te breiden tot een universiteit, met een rechtsgeleerde, een filosofisch-natuurwetenschappelijke en een koloniaal-wetenschappelijke faculteit.

KONGO.

't Gerucht over een tusschen Engeland en België gesloten tractaat, waarbij een strook van Kongo zou worden afgestaan voor den Transafrikaanschen spoorweg, heeft in Duitschland veel pennen in beweging gebracht. Wij legden 't terzijde, er niet veel geloof aan hechtende. Inderdaad heeft de min. van koloniën in België J. Renkin dan ook verklaard: „Ik weet waarachtig niet wie die geschiedenis heeft kunnen verzinnen. Wij hebben niet alleen geen stukje gronds afgestaan, maar hierover is zelfs geenerlei onderhandeling gevoerd of gevraagd.”

**

De Deutsche luitenant Grätz, die in 1909 op een motorkar door Afrika trok en daarna de poging inzette om 't werelddeel met een motorboot te door-kruisen, heeft 't volgend telegram uit Sakanja in Belgisch Kongo verzonden: Bij de eerste reis, die langs de geheele loop van bron tot monding van de Tsjambesi gemaakt is is door mij bewezen, dat deze rivier in Noord-Rhodesia de bron is van de Kongo. Hierdoor is uitgemaakt, dat de Kongo de langste rivier van Afrika is. Wij hebben de Katanga per motorboot bereikt zoowel van de oost- als van de westkust, en dus den tocht door geheel Afrika volbracht.

De Tsjambesi is een rivier in de groote meerstreek; niet te verwarren met de Zambesi, die ten zuiden daarvan loopt en in de Straat van Mozambique uitmondt.

TRIPOLI.

Enver bei, de kranige leider van 't verzet tegen Italië, heeft Tripoli verlaten, een feit, dat voor de Italianen van meer beteekenis kan zijn dan de terugkeer van de Turksche artillerie en cavalerie naar hun land geweest is. Enver bei was lang onkundig gebleven van 't verloop van den oorlog in 't Balkan-gebied. Toen hij vernam, hoe 't daar met de Turksche zaken gesteld was, wist hij, liefst op een Italiaansch schip, zijn moederland te bereiken, waar hij intusschen niet veel meer zal uitvoeren. Wel schijnt hij voornemens te zijn naar Tripoli terug te keeren, maar tusschen blijven als men er is, en teruggaan ligt nog een groot verschil. De Italianen zullen nu vermoedelijk merken, dat 't verzet veel aan leiding verloren heeft, maar waar een volk te onderwerpen en te pacificeeren is, daar mogen zij toch niet te veel verwachten van het heengaan van één man, al is deze ook een Enver-bei. De kans op succes is voor Italië alleen te dwingen en te verzekeren door een stelselmatig, onverpoosd veldwinnen, bezethouden, onder bestuur brengen van het

land, zooals wij 't, onder verwijzing naar de onder- vinding in Algiers, Atjeh, Marokko, hier ter plaatse reeds meermalen hebben betoogd.

INGEZONDEN.

Van belangstellende zijde werd ons uit Java het verzoek gedaan, het volgende uit De Locomotief van 6 November jl. over te nemen:

Onbillijke regeling.

Geachte Redactie,

Het gouvernement, 't is bekend, springt soms raar met zijn dienaren om; ook op 't gebied van betaling gelden daar bepalingen, welke bij een particuliere maatschappij of inrichting beslist onbestaanbaar zijn.

Wat zegt men bijvoorbeeld van het volgende:

Jan en Piet, beiden adj.-onderofficier, wenschen onderluitenant te worden. Goed. Zij gaan studeeren en nemen deel aan het examen. Jan voldoet, doch Piet mag over 6 maanden nog eens terugkomen.

Aangezien het tegenwoordig met de benoeming extra vlug gaat, wordt Jan al gauw benoemd en krijgt direct een inkomen van f 175 per maand (bovendien vrij wonen of liever gezegd een woning hogere klasse). Piet moet het voorloopig nog met zijn adjudants-tractement doen. Zes maanden later doet deze nogmaals examen, komt er door, wordt dadelijk benoemd en krijgt... plm. f 220 per maand.

Hoe dat mogelijk is? Wel, bij de compenatie gelden o.m. de volgende bepalingen:

Wanneer gehuwde militairen recht op pensioen hebben (na 15 jaren dienst) en zij verbinden zich opnieuw, dan kunnen zij bij hun tractement het verdiende pensioen ontvangen (voor een adj. onderofficier is dat een bedrag van plusminus f 47 per maand).

Wordt men benoemd tot onderluitenant, terwijl men tractement en pensioen geniet, dan blijft men het pensioen ontvangen.

Is men echter reeds onderluitenant op het tijdstip dat men pensioen voor 15 jaren zou kunnen vragen, dan wordt het pensioen niet toegekend.

Meergenoemde Piet, die eerst zakte voor onderluitenant heeft vóór het volgende examen 15 dienstjaren, verbindt zich opnieuw en zet zoogenaamd zijn pensioen op zijn gezin. Daarna wordt hij al vlug, na de tweede maal te zijn geslaagd, onderluitenant en hij lacht Jan lekker uit, want hij heeft plm. 45 gulden meer per maand. Dat grooter inkomen blijft hij genieten zoo lang hij onderluitenant blijft, ook gedurende het verlof, terwijl Jan nimmer in de gelegenheid komt in hetzelfde voorrecht te deelen.

Zoo ziet men onderluitnants met 4, 5, 6, 7, en 8 jaren dienst als zoodanig met een inkomen van f 175 en anderen, met evenveel maanden dienst als onderluitenant, met een inkomen van f 220 per maand.

Er zijn ongehuwde onderluitnants met gewetigde kinderen met een grooter inkomen dan onderluitnants gehuwd en met kinderen, ook al hebben laatstgenoemden veel meer dienstjaren in den onderluitnantsrang.

Zou het niet billijk zijn allen over één kam te scheren? Waarom aan onderluitnants, die bij 15 jaren dienst reeds in dien rang zijn niet toegestaan óók bij hun tractement het pensioen te genieten?

Zooals het nu geregeld is, komt het voor, dat bij een commissie, dienst of oefening, waarbij zich twee onderluitnants bevinden, de een als oudste in rang de geheele (of de grootste) verantwoordelijkheid draagt, terwijl de andere een grooter inkomen heeft.

Het is toch gek, dat zulke toestanden bestaan.

Onderluitenant

Oost- en West-Indisch Literatuur-overzicht.

Javaansche houtsnijkunst.

Bij eenige illustraties, die een kijk geven op fraaie proeven van inlandsche houtsnijkunst, schrijft v. d. H. in No. 32 van het Weekblad voor Indië:

Demak is 'n stil, klein plaatsje. Van uit Semarang brengt de stoomtram Uer 11 ongeveer twee uren. Veel is er niet te zien en het lijkt op andere kleine plaatsjes in het binnenland als 't eene of het andere.

Heeft men echter het voorrecht met den zeer beschaafden en ontwikkelden regent bekend te zijn, en door hem in zijn liefelijk gelegen en gastvrije woning te worden binnengeleid, aan zal voor den- gene, die belang stelt in kunst en die in haar verschillende uitingen weet te waardeeren, een reisje naar Demak niet zonder belooning zijn.

De ruime voorgalerij doorgestaan zijnde, komt

Marque Déposée „Au-Condor”
LA HAYE — PAYS BAS — PLEIN 8

FRED. MOMMAERTS-DEGELLER
Tabacs Cigares et Cigarettes de toute 1re qualité
EXPORTATION IMPORTATION
EMBALLAGE SPÉCIAL POUR LES INDES

N. V. ELECTRISCHE DRUKKERIJ „LUCTOR
ET EMERGO” :: DEN HAAG.

THEOSOFIE, DE THEOS. VEREEN. EN DE THEOS. BEWEGING.

50 pag. 8° roy. Ingen. f 0.25, geb. f 0.65.

REÏNCARNATIE EN KARMA.

40 pag. 8 roy. Ingen. f 0.25, geb. f 0.65.

DRIE OPSTELLEN OVER KARAKTERVORMING EN OPVOEDING.

100 pag. 8° kl. med. Ingen. f 0.50, geb. f 0.80.

COSMOLOGIE,

Elementen der Practische Astrologie.
13 vel druks, met figuren tusschen den tekst, en een
plaat in vier-kleurendruk. — Uitsluitend geb. f 4.50.

COSMOLOGIE,

De Astrologie als Levensleer.

11 vel druks, met figuren tusschen den tekst, en een
plaat in vier-kleurendruk. — Uitsluitend geb. f 4.—

door A. E. THIENS.

Het eerste werkje, in brochure-vorm, voorziet in een werkelijke en lang gevoelde behoefte. In een kort, helder, afgerond betoog legt het aan een ieder, en voornamelijk aan den buitenstaander, die zich op de hoogte wenscht te stellen van wat Theosofie eigenlijk is, niet alleen haar verschillende leeringen duidelijk en logisch uiteengezet voor, enz.

Van de „Drie Opstellen over Karaktervorming en Opvoeding” geeft het eerste opstel ons als het ware de essentie van wat verhandeld is tijdens het „Eerste Congres voor Zedelijke Opvoeding”, gehouden te Londen van 25 tot 29 September 1908.

„Theosophia”, Febr. 1911.

We zouden dit boekje een bijzonder groot debiet toewenschen, inzonderheid in die kringen waar opvoedkunde dagelijks brood is, en waar toch vaak niets dan steenen te vermalen gegeven worden.

In elk geval moest het in geen enkele paedagogische bibliotheek ontbreken.

„Eenheid”, 19 Nov. 1910.

Wij kunnen slechts met moeite den lust bedwingen uit den rijkdom van diepe gedachten, daarin neergelegd, eenige te citeren...

„De Avondpost”, 26 Nov. 1910.

Hij wil slechts den overwegenden ernst van het vraagstuk der opvoeding tot ons doen doordringen, hij bedoelt ons aan het vragen en denken te brengen en daarin slaagt hij zeer zeker

„Correspondentieblad van den Nederlandschen Kinderbond”, Aug. 1911.

... een zeer handig boekje, om kennis te nemen van het wezen der theosofie.

„Prov. Drentsche en Asser Crt.”,
14 Nov. 1910.

Verder schrijft de heer R. L. K. Schülling over de verbruiks-, bouw- en spaarvereniging „Produktion“ te Hamburg. Hij acht 't hoog noodzakelijk dat Indische ambtenaren met deze en andere coöperatieve verenigingen kennismaken.

De z.g.n. korte mededeelingen bevatten: (Brieven van een Moekkenreis (slot), door Betsy. — Papeësche roofridders (slot), door C. L. — De bevolking van Waropen, naar een verslag van Luit. Créutz Lechleiter, door C. L. — Landbouwonderwijs, door C. L. — Tentoonstelling van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap. — De verkoop van Portugeesch Timor, door C. L.

Het laatste artikeltje is den heer Lulofs in de pen gegeven naar aanleiding van een opstel van den Portugees Loureiro da Fonzeca in La Gazette de Hollande van 4 September jl., die zich vóór den afstand van Portugeesch Timor aan Nederland verklaarde.

Ook de heer L. juidt dien afstand toe; hij acht de gronden welke de heer Fonzeca aanvoert om tot een verkoop over te gaan volkomen gemotiveerd. De Portugeesche koloniën zijn in oppervlakte niet minder uitgestrekt dan die van Nederland, beide beslaan ruim 2.000.000 vierkante K.M. Er blijft na evenveel afstand van het ten opzichte van het Moederland zoo allerongunstigst gelegen Timor dus waarlijk nog voldoende gebied over om Portugeesche kolon. staatkunde te drijven en er de nationale trots op te laten weiden. Onder die omstandigheden kan alleen dom vooroordeel weerkhouden van den afstand van een hoekje grond, dat, verloren in den Ned.-Indischen Archipel, ten opzichte van zijn verkeersverbindingen, handelsbelangen, voorzieningen in allerlei behoeften, nagenoeg geheel van onze welwillendheid afhankelijk is en zich daarvan niet dan ten koste van onevenredig hooge uitgaven zou kunnen vrijmaken.

In ieder geval — zegt de heer L. — moet het voor Nederland van overwegend belang geacht worden zich het geheele eiland te verzekeren en machtige naburen zoo ver mogelijk te houden. We zullen ons daarvoor desnoods een groot financieel offer moeten getroosten; een improductieve uitgave, al zal ze niet onmiddellijk rendeeren, zal het in geen geval zijn „van heel Timor is wel wat te maken“ aldus een uitspraak van Gouverneur-Generaal Van Heutsz plm. 5 jaren geleden en de sedert bij een intensiever beheer van ons gedeelte van Timor opgedane ondervinding doet die verwachting verantwoord schijnen. Men mag vertrouwen, dat onze Regeering zich van de groote belangen, die hier op het spel staan, doordrongen weet en niet zal dralen uit overwegingen, die „pennywise, pound foolish“ zouden kunnen blijken.

Het rijstuitvoerverbod.

De heer A. C. Mees schrijft in het jongste nummer van de Indische Mercur over het verbod van rijstuitvoer uit Ned.-Indië. De schrijver wenscht de al of niet goede resultaten van het verbod in het midden te laten, maar liever de vraag te stellen of de Indische Regeering in het algemeen goed doet zich te mengen in de handelsbeweging en door bestuursmaatregelen invloed tracht uit te oefenen op de normale ontwikkeling van vraag en aanbod. Die vraag beantwoordt schr. beslist ontkennend.

Hij acht o.a. en het exportverbod zelf en de wijze waarop het Gouvernement dwingt tot compensatie in natura bij uitvoer van exportrijst, onverenigbaar met moderne begrippen omtrent eigendom en vrijheid en meent, dat, acht het Bestuur zich geroepen tot hulpverlening aan den consument, dit dan dient te geschieden bijv. door het opleggen van voorraden ten koste van het algemeene budget, niet ten koste van ééne categorie: de producenten en den handel.

Volgens den heer M. is gebleken, dat en in 1911 en in 1912 de Regeering zich noodeloos ongerust heeft gemaakt, immers achteraf is gebleken, dat er ruimschoots rijst voor consumptie was en de gang van zaken heeft bewezen, dat in beide jaren de Regeeringsoekase, behalve een vexatoire maatregel, ook geheel noodeloos is geweest. Niets is voor een normale ontwikkeling van den handel meer ongewenscht dan onzekerheid en die bestaat in hooge mate, wanneer elk moment een verbod van uitvoer de zaken kan doen stopzetten.

De schr. besluit: „Laat ons hopen, dat de Ind. Regeering op het gladder terrein door haar betreden niet verder zal gaan en in ieder geval het thans nog bestaande verbod, dat geen enkele reden van bestaan meer heeft zoo spoedig mogelijk opheft.“

De Indische Mercur.

Behalve bovengenoemd artikel, bevat het 21 Dec. nummer van de Indische Mercur de volgende bijdragen: Dr. K. W. van Gorkom's oostindische cultures, besproken door H. J. W. Lawick. — Mededeelingen van het Deli-proefstation te Medan, door

HUPFELD'S FILIAAL
DIRECTIE:
DUWAER & NAESSENS
PIANO-, PHONOLA- en MUZIEKHANDEL
IS GEVESTIGD:
's-GRAVENHAGE AMSTERDAM
Kneuterdijk/Heulstraat, Stadhouderskade, 19,
Tel. No. 27. Tel. No. 4698.

VERSCHEENEN bij:

N. V. Electriche Drukkerij

„LUCTOR ET EMERGO“

Den Haag - Amalia van Solmsstraat 2-4

HET GELOOF VAN DEN NIEUWEN MENSCH

DOOR

Dr. M. H. J. SCHOENMAEKERS.

DERDE HERZIENE DRUK.

(GOEDKOOPE UITGAVE.)

„Het Geloof van den Nieuwen Mensch“ is een werk van zuivere psychologie en zuivere woordkunst tevens. Het zegt in concrete, doorzichtig-duidelijke en tevens warm-levende taal wat er vaag droomt in de ziel van alle waarlijk levende menschen van onzen tijd. —

„Wat deze schrijver onder woorden brengt, is niet alleen, naar zijn eigen uitdrukking, „volgehouden bezonnen“ en „volgehouden ongemakkelijk“, maar het is ook van begin tot eind werkelijk. Zijn gedachten zijn namelijk geen begrips-filosofie, maar voorzichtig verbinden van innerlijke ervaringen. —

„Dit is alles, woord voor woord, werkelijkheid; innerlijke werkelijkheid, zooals wij ze dagelijks ervaren, en in de taal die de onze is.“

„Dr. Schoenmaekers is, door zijn overtuiging en zijn talent, voorbestemd tot het prediken van wat door menigeen in onzen tijd als waar gevoeld en beleden wordt.“

ALBERT VERWEY.

(In „De Beweging“)

Franco per post of bij den boekhandel f1.—

Alleen ingenaaid.

DE WEKKER

Noordeinde 31 - Heulstraat 2-18

Telefoon 2245.

Ateliers voor

Costumes, Mantels en Lingeriën,

alles naar maat gemaakt.

Alle Liberty-artikelen tegen denzelfden prijs als in Amsterdam verkrijgbaar.

VACANT

VULHAARDEN.

Ter overname aangeboden twee „SALAMANDER“-
INSLUTHAARDEN, goed onderhouden, zonder gebreken.

Te bevragen: EMMASTRAAT 49, Den Haag,
en te zien dagelijks vóór 11 uur 's morgens.

men in een ongeveer even groote tinnengalerij of zaal, waarvan de geheele achterwand tot op eenigen afstand van de zoldering wordt gevormd door een uit djatihout gebeeldhouwd beslot, terwijl tevens de zijwanden insgelijks gedeeltelijk bedekt worden door dergelijke beschotten.

De eerste aanblik van dit kunstwerk dringt tot een gevoel van bewondering voor het geduld van den uitvoerder en bij nader beschouwing wordt het verbod voor de kunstvaardigheid van den maker, die uit het stugge en moeilijk te bewerken djatihout zulk een bevallig, licht en sierlijk ornament wist te tooveren. Hoewel de beschotten 7 à 8 M. breed zijn en ongeveer 4 à 5 M. hoog, is deze respectabele oppervlakte ornamenteel geheel in evenwicht en alles vrij van motieven, die er niet in thuis behooren.

Het is een arbeid door één man verbracht, onder leiding van den regent, die goed op de hoogte is van de kunstgeschiedenis van zijn land. Een werk waarbij men zich afvraagt „hoe kan een inlander zoo iets maken.“

Schrijver heeft dezen man aan 't werk gezien. Met de meest primitieve gereedschappen! 'n bijltje, eenige masjes met afgescheurde strookjes van een oude sarong aan stukjes hout vastgebonden, beitel waarmede niemand anders iets zou kunnen uitvoeren, sneed hij de sierlijke ornamenten.

In 'n schuurtje, op den grond zittende met zijn knieën en de noodige strookjes, bracht hij daar een paar jaren door, dit werk scheppende. Heelmaal geen artistiekheid bij dien man. Een klein, onachtzaam koreltje, 'n acht desaman, in niets verschillend van een staljongen, 'n kebon of 'n koelie; zonder eenige aanmatiging en ook zonder eenige waardeering van zijn landgenooten. „Ik veeg den stal schoon, jij snijdt bloemetjes uit hout, samadjege!“

Wanneer een Europeesche artist zoo iets gewrocht had, zou er heel wat drukte van gemaakt worden. De naam van dezen kunstenaar staat niet op het werk is onbekend. „Heeft een Inlander dat gemaakt? Wel, we! Ja je hebt er wel pientere lui onder“, en daarmee is het afgelopen.

De nieuwe resident van Banjoemas.

Bovengenoemd nummer van het Weekblad bevat het portret van den nieuwen resident van Banjoemas, den heer E. W. H. Doeve, met het navolgend bericht van den heer M. van Gerns.

„Ik ken den heer Doeve persoonlijk en verheug mij in de eer, die hem te beurt is gevallen. Het gewest Banjoemas wensch ik met de keuze van den heer Doeve geluk, te eer waar de aftredende gewestelijk bestuurder niet kan gerekend worden tot de mannen die voor bestuurder zijn in de wieg gelegd. Hij hing aan staatsbladen en onthield aan de groottandbouw der Europeanen de waardeering die dezen toekomst. Het gevolg is geweest dat in het gewest Banjoemas toestanden hebben geheerscht die scherpe commentaar hebben uitgelokt.“

„Ik maak mij sterk, dat de nieuwe resident een andere koers zal inslaan. Hij heeft gedient in afdeelingen, waar particuliere landbouw en industrie plaatsaars of niet vertegenwoordigd waren en in afdeelingen, waar zij overheerschten, hij heeft de staats- en landbouwkundige leerstellingen die den voorspoed van de koloniën afhankelijk stellen van de instrooming van Westersch kapitaal, proefondervindelijk bevestigd gezien.“

De heer Doeve heeft thans bijna 30 jaren dienst. Zijn ingang van 1 November 1883 werd hij benoemd tot burgerlijk ambtenaar en diende als zoodanig in afdeelingen Indramajoe en Cheribon. In 1886 volgde zijne bevordering tot aspirant-controleur; in deze functie was hij werkzaam te Tjiamis Koeningsland.

Drie jaren later zag de heer Doeve zich benoemd tot controleur 2e klasse. In dezen rang diende hij in de uitkooeken van Java, n.l. in Bantam en Besoeki. In 1892 ging hij met verlof welgens de koninklijke bevelen naar Europa. Na zijn terugkeer, in 1894, werd hij te Keboemen geplaatst. De heer Doeve had langzamerhand heel wat van Java gezien. Maar

zijn einde zijner ambtelijke omzwervingen was er lang niet. Na in 1895 benoemd te zijn tot controleur 1e klasse, werd hij achtereenvolgens geplaatst in Wonosobo, Blitar en Paree. In 1904 werd de heer Doeve assistent resident. In dezen rang diende hij te Blora en Temanggoeng. Na in 1906 nogmaals in Europa een kouden neus te hebben gehaald, werd hij in 1911 te Bodjonegoro geplaatst vanwaar hij thans naar Banjoemas geroepen is.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

De November-aflevering opent met een in het algemeen gestelde beschouwing van den regent van Bodjonegoro, Raden Adipati Ario Reksokoesoemo, over de Solo-vallei-werken (met kaart).

P. Hondius Jzn. — De strooborg of valse borg, door M. L. M. van der Linden. — De begroting van Suriname voor 1913. — De begroting van Curaçao voor 1913. — De economische toestand van Suriname in 1912. — Kultuurbelangen (Kina-belangen op Java. — Copra van de Philippijnen. — Damaanleg op Curaçao enz.). — Kleine mededeelingen (In- en uitvoerstatistiek in Ned.-Indië.) — Een uitstervende bevolking (op Engano) en eifpacht, enz. — Verkeerswezen (De havenwerken van Curaçao, enz.) — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Indische ambtenaren.

Het artikel in de Groene Amsterdammer van 29 September jl. over de oorzaken van het gebrek aan ambtenaren in Indië, geeft „Ofoei” in No. 32 van het Weekblad voor Indië aanleiding zijn meening te zeggen.

We citeren: „Het geschreeuw tegen voorgestelde tractementsverhogingen is, hoewel te goeder trouw, onkunde omtrent den huidige levensstandaard in Indië. Vroeger, twintig en meer jaren geleden, waren de meeste traktementen niet alleen voldoende, maar kon er een kapitaalje van over worden gespaard. Thans is het leven der meeste ambtenaren — een kleine categorie hooge uitgezonderd — een voortdurende kwelling van financiële zorgen, een kleurloos monotoon bestaan, ver van alles wat in Europa het leven veraangenaamt, en in het vooruitzicht een „kromliggen” ergens in de Zeeheldenbuurt op een pensioentje van f 2400 à f 3000, waarvan men een gezin hebbend van vrouw en drie of meer groote kinderen, fatsoenlijk kale armoede kan lijden.

Onder de tegenwoordige levensomstandigheden, waarin alles 100 en meer procent duurder is geworden dan in „tempo dahogloe” is het indische ambtenaarsbestaan een voortdurend voor de buitenwereld verborgen vechten om uit de schulden te blijven en amper even toe te komen, althans indien men getrouwd is en kinderen heeft.

Het is bekend, dat een groot deel der groote bezitters van indische aandelen, der groot-kapitalisten van Indië's handel en industrie, lekkertjes in Holland leven en daar rustig hun coupons knippen. Vooral om hunnentwil is het dat menschen als Charles Boissevain en anderen de Hollandsche jongelui naar Indië trachten te drijven. De bovengenoemde inzender in De Groene beveelt den handel aan, omdat een goed handelsman jong naar Indië gekomen in een goede zaak, gewoonlijk binnen afzienbaren tijd zich ruim kan bewegen en ten slotte met een kapitaal of een goede betrekking in de directie naar Holland kan gaan.

De ambtenaar echter slijt de beste jaren van zijn leven in het afmattende Indië, voortdurend vechtende tegen soesahs van geldzorgen (vooral als de kinderen groot zijn en voor strijke naar Holland moesten) om ten slotte, met zijn moeïste levensjaren voorbij, te eindigen in een bovenhuisje in de Obrechtstraat of zoo, op een pensioentje van fatsoenlijke armoede.

Er dienden zich eens eenige mannen van naam en ondervinding voor te spannen om in Holland de volksvertegenwoordiging aan haar verstand te brengen, hoe onrustbarend de levensstandaard, niet alleen op Java, maar ook op de meeste Buitenbezittingen is gestegen, en hoe daarom de tractementen van „tempo dahogloe” absoluut ontoereikend zijn en dringend aanmerkelijke verhoging behoeven.

De meeste ambtenaren zijn toch naar Indië gegaan omdat zij het daar financieel beter meenden te hebben, verlokt door tractementen, die voor Holland hoog leken, en geen besef hebbend, hoe weinig levensbehoeften deze tractementen vertegenwoordigen met den zoo hoog gestegen levensstandaard hier.

Als men toch met geldzorgen moet kampen, gaat het toch altijd beter in het koel Holland dan het afmattende Indië. Een leven vol soesah in Indië (en dat hebben de meeste getrouwde ambtenaren in Indië en ook officieren), met als einddoel een bovenhuisje in de Zeeheldenbuurt, nadat de schoonste levensjaren voorbij zijn, wij kunnen het niet anders dan een treurige levensmislukking noemen.

Wij journalisten hebben het in vele opzichten nog beter en als een indische hoofdredacteur met zijn auto, of zijn rijtuig met twee Sydniërs langs den weg rijdt, zal menig ambtenaartje in een „kos-song” hem benijden, ondanks al de persdelicten en het eeuwige dreigende blauwe potlood van den officier van justitie.”

Leeszaal HEULSTRAAT 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, welke

dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, Onze West, Sumatrapost, Sumatrabode, Javabode, Bat. Nieuwsblad, De Padanger, De Sumatra-Courant, De Surinamer Courant, Soer-Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, Het Witte Kruis blad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en Trou, Vrede door Recht, De stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Indologenblad, De Banier, Neerlandia, De Booschapper, Revue économique, Ind. Gids, Teysmannia, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand, Exportblad, Cultura, Deutsche Kolonial Zeitung, Ned. Zendingbode, Maandbericht van het Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor Indië met Dames Weekblad, Insulinde, Deutsche Wochenzeitung für Niederland und Belgien, La Gazette de Hollande, Ned. Staatscrt.

En tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Het Bat. Nieuwsblad t/m 6 Dec.; De Locomotief t/m 5 Dec.; Het Soer. Handelsblad idem; De Sumatrapost t/m 7 Dec.; De Sumatrabode t/m 5 Dec.; Tjahaja Sumatra idem; De Indische Mercur no. 1; Weekblad voor N.-I. no. 32; De Banier No. 37; De Bandelier no. 12; Handelsberichten v/h Min. van Landbouw; Kol. Verslag 1912 v. Ned-Indië.; Mededeelingen van staatk. en alg. aard; Korte berichten voor Landb., Nijv. en H. nos. 23 en 24 en 3e jaargang no. 1; Publicaties v/h N.-I. Landbouw-Syndicaat, afl. 17 t/m 24; Tijdschrift der M. v. Nijverheid, afl. Oct., Nov. en Dec. 1912; Archief van de Suikerindustrie in N.-I., afl. 36 t/m 48; Oprichting eener N.-I. Vereeniging tot Natuurbescherming door Dr. S. H. Koorders; Verslag Kamer van Kooph. en Nijv. te Batavia over 1911; N.-I. Landbouw-Syndic.; Verslag over 1911; De Ind. Gids Januari-afl.

MEDEDEELINGEN.

Van het Informatie-Bureau:

(Heulstraat 17, Den Haag).

Ter vervulling van de betrekking van leerling-machinist bij de gouvernementmarine in Nederl.-Indië kunnen derwaarts worden uitgezonden personen niet ouder dan 20 jaar, die met goed gevolg hebben afgelegd het examen bedoeld in het bij het Koninklijk besluit van 15 October 1909 no. 36 (Ind. Staatsblad no. 592) gevoegd programma letter D, waarvan exemplaren voor belanghebbenden verkrijgbaar zijn bij de afdeling Personeel van het Min. van Koloniën; dan wel die met goed gevolg hebben afgelegd een examen overeenkomstig dat voorgescreven voor het verkrijgen van een voorloopig machinisten-diploma (Nederl. Staatsblad 1907 no. 354), of die in het bezit zijn van een einddiploma der Koningin Wilhelminaschool (afd. B) te Batavia, een einddiploma van den machinistencursus der burgeravondschoole te Soerabaja, of een einddiploma der kweekschool voor machinisten te Amsterdam.

Aan de betrekking is verbonden een traktement van f 60 's maands en eene indemniteit voor voeding van f 50 's maands.

De gewone contributie aan de pensioenen bedraagt 2 pCt., die aan het Weduwen- en Weezenfonds 5 pCt. van het traktement.

Bovendien is bij eerste indiensttreding te voldoen, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand traktement.

Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhoging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal.

Bij huwelijk ééne maand traktement.

Deze contributiën zijn te voldoen in maandelijksche termijnen.

Eene contributie in eens is in geval van huwelijk nog verschuldigd wegens verschil in leeftijd der echtgenooten, wanneer dat verschil meer dan 9 jaren bedraagt.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht voor gouvernementssrekening als passagier der 2de klasse;

b. eene gratificatie voor uitrusting ten bedrage van f 300;

c. eene voorloopige bezoldiging van f 15 per maand, ingaande met den dag van inschepping naar Ned.-Indië, waarop vóór het vertrek uit Nederland ééne maand voorschot kan worden uitgekeerd.

Zij die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal worden gesteld, verbinden zich tot teruggave van alle gelden welke aan hen en te hunnen behoeve zullen zijn voldaan ter zake van gratificatie

Onderstaande APOTHEKERS, leden van 1 et Dep. 's-Gravenhage der Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, worden aanbevolen voor het gereedmaken van recepten zoowel als voor de levering van Binnen- en Buitenlandsche Geneesmiddelen, Verbandstoffen, Ziekenverplegingsartikelen en Minerale Wateren.

te 's-GRAVENHAGE:

M. L. Adama, Bezuidenhout 111.
J. J. C. Bakker, Javastraat 29.
Dames F. L. W. en E. v. Beest, Huygensplein 3.
N. W. Bennema, Fred. Hendrikplein 32.
C. J. Brandts, Laan Copes v. Cattenburch 90.
M. Bruins, Van Swietenstraat 131.
C. P. v. d. Bijlaardt, Grootte Markt 22.
J. Damen, Weimarstraat 20.
Mej. S. Faber, Koningsplein 32.
Dr. A. L. C. Furnée, Tasmanstraat 194.
C. A. van Greuningen, Statenlaan 40.
A. J. A. Herens, Boekhorststraat 19.
J. J. Hofman, Schenkweg 4.
K. Holm, Vaillantlaan 157.
J. F. J. Hupperetz, Regentesselaan 270.
C. de Jong, te v. d. Boschstraat 45.
Ph. Luyckx, Westende 311.
Mej. C. Offerhaus, Groot Hertoginnelaan 154.
J. van der Schalk, Oranjeplein 24.
J. J. Schoevers, Noordende 122a.
Dr. W. v. d. Slooten, Koningin Emmakade 109.
M. P. Spillenaar Bilgen, Stadhouderslaan 7.
E. Sybolts, Riuwstraat 48.
J. A. v. Tooren, Regentesselaan 105.
W. D. Valkis, Zoutmanstraat 55.
C. Th. Voorhoeve, Frederik Hendriklaan 72.
G. H. v. d. Wal, Dennenweg 1.
H. J. de Zaayer, Anna Paulownastraat 51

te SCHEVENINGEN:

J. v. Buuren, Kanaalweg 53.
M. den Heijer, Keizerstraat 167.
J. A. Speltie, Havenkade 3.

te RIJSWIJK

B. F. Jansonius, Heerenweg 28.

te VOORBURG:

J. A. Spruyt, Heerenstraat.

te DELFT:

J. A. Filedt Kok, Oude Delft.
S. J. Fischer, Grootte Markt.
A. Nijdam, Burgwal.
A. L. Overstuijs.
W. P. de Vries, Oude Delft.

te SLIEDRECHT:

I. J. van den Berg.

te WOERDEN:

W. G. Haye.

te MIDDELHARNIS:

A. Teepe.

Firma J. R. JEDELOO
FABRIEK EN MAGAZIJNEN VAN DIAMANTEN,
:- GOUDEN EN ZILVEREN WERKEN.

9 SPUISTRAAT 9

Telef. 1603. DEN HAAG. Telef. 1603

Verschenen de DERDE DRUK van:

**DE AFRICHTING VAN
DEN POLITIEHOND,
DEN AMBULANCE-
EN OORLOGSHOND**

EENE BEKNOPTTE HANDLEIDING

door

M. KESSLER.

Bekroond met den Eersten Prijs op de
XXVe Internationale Honden-Tentoonstelling
van „Cynophilia”, gehouden van 22 tot
24 April 1910 te Amsterdam.

1e Druk December 1908

2e Druk Februari 1909

3e Druk April 1910

Prijs geb. f 1.25. — Prijs geb. f 1.25.

UITGAVE DER

N. V. DRUKKERIJ „LUCTOR ET EMERGO”

DEN HAAG.

TELEF. INTERC. Nos. 4424 en 4404.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur inlichtingen te oekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken. Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, Reinkenstraat 56.

Acht dames en één heer voor pianolessen. Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal. Twee dames voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; waarvan ééne met hoofdacte middelb. Engelsch en Lager Fransch en Duitsch. Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen. Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal. Eene jonge dame voor het geven van lessen in teekenen en schilderen. Twee jonge dames voor Gouvernante naar Indië, waarvan eene H-acte heeft. Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden. Drie jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren. Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.	Jonge wed., verpleegster, om met familie, voor-toezicht kinderen of verpleging ziekelijke dame, de reis mee naar Indië te maken. Dame, 24 j., Prot., voor waarneming huishouding bij oude dame of heer. Eene Dame voor zanglessen. Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht. Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen. Eene dame voor 't geven van lessen in de Fransche taal Een heer voor muzieklessen. Eene Dame voor administratieve werkzaamheden. Twee bekw. linnennaaiers, waarvan een uit naaien gaat van 9-5 uur. Beschikb. voor de reis naar Indië een mannelijke Inlandsche bediende.

Indische dienstboden kunnen zich aangeven in LAAN v. MEERDERVOORT 187 voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid. Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	}	Javaansch.
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,		Maleisch } gediplomeerd.
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,		Javaansch en Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,		Javaansch. Maleisch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies
Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

- b. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,
door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

- c. Onze Oost II: Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,
door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der Maatschappij tot Nut van het Algemeen f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West:

- I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÛS;
- II. De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás” te Curaçao.
Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

- b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
- No. I. De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

- No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

- No. III. De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

- No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

- No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

- No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

P. J. VAN LEEUWEN & ZOON,
VEENESTRAAT 41, WEIMARSTRAAT 4b,
hoek Koningsplein.
Kantoorbenodigdheden, Luxeartikelen,
Lederwaren.

SPECIAAL ADRES DER MEEST GEREHOMMEERDE VULPENHOUDERS

GEBR. DE RIDDER

LEVERANCIERS VAN 1e KWALITEIT RUND-, KALF-
LAMS- EN VARKENSVLEESCH.

Specialiteit in fijne WORST en VLEESCHWAREN

Geregelde bezorging door alle wijken van
's-Gravenhage, Scheveningen en Voorburg.

VALERIUSSTRAAT - hoek Dunckerstraat - DEN HAAG.
INTERC. TELEFOON 2848.

GOEDKOOPSTE EN MEEST GESOR-
TEERDE MAGAZIJNEN VAN

DAMES- EN KINDERKLEEDING

GEMAAKT OF NAAR MAAT

J. SCHULTE

40 SPUISTRAAT 40
DEN HAAG

3 EINDSTRAAT 3   79 WESTE WAGENSTRAAT 79
- BREDA -   - ROTTERDAM

Wij leveren het beste, het nieuwste, het meest elegante voor de
goedkoopste prijzen. Kleeding naar maat in den kortsten tijd.

WISBRUN & LIFFMANN
VEENESTRAAT 35-37. Tel. 2503. DEN HAAG

Dames Modeartikelen.

Zijden stoffen, Fluweelen, Kantstoffen
Alle soorten Garneeringen, enz.

Balartikelen.

BURGERS VAN N.-I., WELKE IN NEDERLAND
EEN TROPISCHE WARMTE IN HUN WOON-
HUIS WENSCHEN, SCHAFFEN ZICH AAN DE

HOEK'S GASHAARDEN

HOOFDKANTOOR: PIET HEINSTRAT 64, DEN HAAG
VRAAGT CATALOGUS. :-: VRAAGT CATALOGUS

MAGAZIJN INSULINDE

62 SPUISTRAAT. - Telefoon 3687. - DEN HAAG

Beslist goedkoopst en solidst adres voor Dames
Heeren- en Kinder-Ondergoed. — Onze prijzen
zijn ver beneden elke concurrentie. :-: :-: :-:

SPECIAAL INGERICHT voor Indische Families.

J. van der Putten

Garneerartikelen — Modefournituren

Valeriusstraat 51. Telef. 1670

Brengt een bezoek aan

„BOEATAN”,

Magazijn van

Indische Kunstnijverheid

Heulstraat, Den Haag.

Vrij entree.

THEE VAN 3-6.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER”
 ELITE BIOSCOPE
 PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK

SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA

Woensdag, Zaterdag en Zondag **MATINÉE.**
 ENTRÉE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

VAN SEVENTER & PALUDANUS
 Vlamingstraat 21,
 DEN HAAG - Teleph. 4214.

Eerste klasse en toch het goedkoopst adres voor Heerenkleeding naar maat.
SPECIAAL ADRES voor Uitrustingen.

VRAAGT <i>Krul's</i> HOPJES.	VRAAGT <i>Krul's</i> CHOCOLADE.	VRAAGT <i>Krul's</i> BONBONS.
--	---	---

Maison Spéciale de Trousseaux et Layettes
 Noordeinde 6 **BERNARD DRABBE** DEN HAAG
 vis à vis Plaats Telefoon 2162.

Specialiteit Indische Uitrustingen

Dunne Lingerie's, Katoenen Damast Tafelgoed, Bedlakens, Sloopen en Goelings in gegarandeerde Indische Maten
 BOEKJES MET VOLLEDIGE OPGAVE GRATIS

GROBBE = COMESTIBLES.
 Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

MAGAZIJN „CONFIDENTIA” H. F. HOOSEMANS - Tel. 1852
 PRINS HENDRIKSTRAAT 41, DEN HAAG.
 HUISHOUDELIJKE ARTIKELLEN. SPECIAAL MAGAZIJN VOOR DE INDIËN.
 GRATIS VERPAKKING MET GARANTIE.

Wie een **NAAIMACHINE** nodig heeft en geene „**SINGER**” koopt, benadeelt zichzelf.

Aan nevenstaand uithangbord zijn de winkels te herkennen, waar **INDERDAAD SINGER-Machines** verkocht worden.

SINGER-MAATSCHAPPIJ,
 AMSTERDAM, KALVERSTRAAT 60-62.
 ——— Overall Depôts. ———

INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wensch in te schrijven voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West”: f.....

NAAM: _____ WOONPLAATS: _____

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

WAT
 vangt ieders belang mede bij de aanschaffing van HEEREN- en KINDERKLEEDING?
 DAT
 men onberispelijke coupe, solide stoffen en prima afwerking
KRIJGT VOOR DEN LAAGSTEN PRIJS.
 AANGEWEZEN ADRES DAARVOOR IS EN BLIJFT
LIJNKAMP's KLEEDINGMAGAZIJN
 ROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT, TEGENOVER HET STADHUIS.

JAEGER

is voor ons klimaat de
BESTE ONDERKLEEDING.

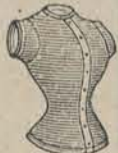
L. VAN DER VIJVER,
 Korte Houtstraat 14c

en
 SPINOZASTRAAT 95, b/h. Oranjeplein.

GROOTE KEUZE in:
 NORMAAL WOLLEN en
 HALF WOLLEN ONDERGOEDEREN.

half wol f 0.65
 heel wol f 1.20

half wol f 0.75
 heel wol f 1.35

half wol f 1.35
 heel wol f 2.40

half wol f 1.35
 heel wol f 2.40

half wol f 1.35
 heel wol f 2.40

Goederen worden op half wol f 1.35
 zicht gezonden. heel wol f 2.40
 Tel. No. 2318.

GALERIES MODERNES

L. DE VRIES

DEN HAAG - Hoogstraat 4
 TELEFOON 815.

SPECIALITEIT IN
 GEGARNEERDE EN ONGEGARNEERDE
DAMESHOEDEN
 GEBORME SORTERING BILLIJKE PRIJZEN

Indisch Restaurant

Vereeniging „OOST EN WEST”
 LAAN v. MEERDERVOORT 187
 Telefoon 2655.

INDISCHE KOKKIE

GROOTE VERScheidenheid van
OOSTERSCHE GERECHTEN.

ORIGINELE EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD.
 WILKJ TARIEF.
 BOBALAH SATOE KALI,
 TEMENTOENANTI DATANG KEMBALI

Plat du Jour à f 1.50.
 Diners vanaf f 1.75.

Bezorging van allerlei Schotels
 Gebakken met verhooging van
 bezorgloon.

O. C. L. VOSVELD, Opticien, Hof-, Rijks- en Gemeenteleverancier - KORTE POTEN 42. - Telefoon 3957 - 's-GRAVENHAGE.

GELIEVE S.V.P. OP NAAM EN WOONPLAATS TE LETTEN.

Specialiteit in Gouden Brillen en Pincenez, Barometers, Thermometers, Veld-, Theater- en Marinekijkers, Breukbanden, Buikbanden en verdere instrumenten. — Maatnemen en aanleggen v. Dames geschiedt door vrouwelijke behandeling.

Specialiteit in ANATOMISCHE MODELLEN.

A. A. BOLT

CONFISEUR
PATISSIER

HOFLEVERANCIER.

BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f - 's-GRAVENHAGE.

ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.

Ook verkrijgbaar in „BOEATAN”, Heulstraat 19.

VACANT

VACANT

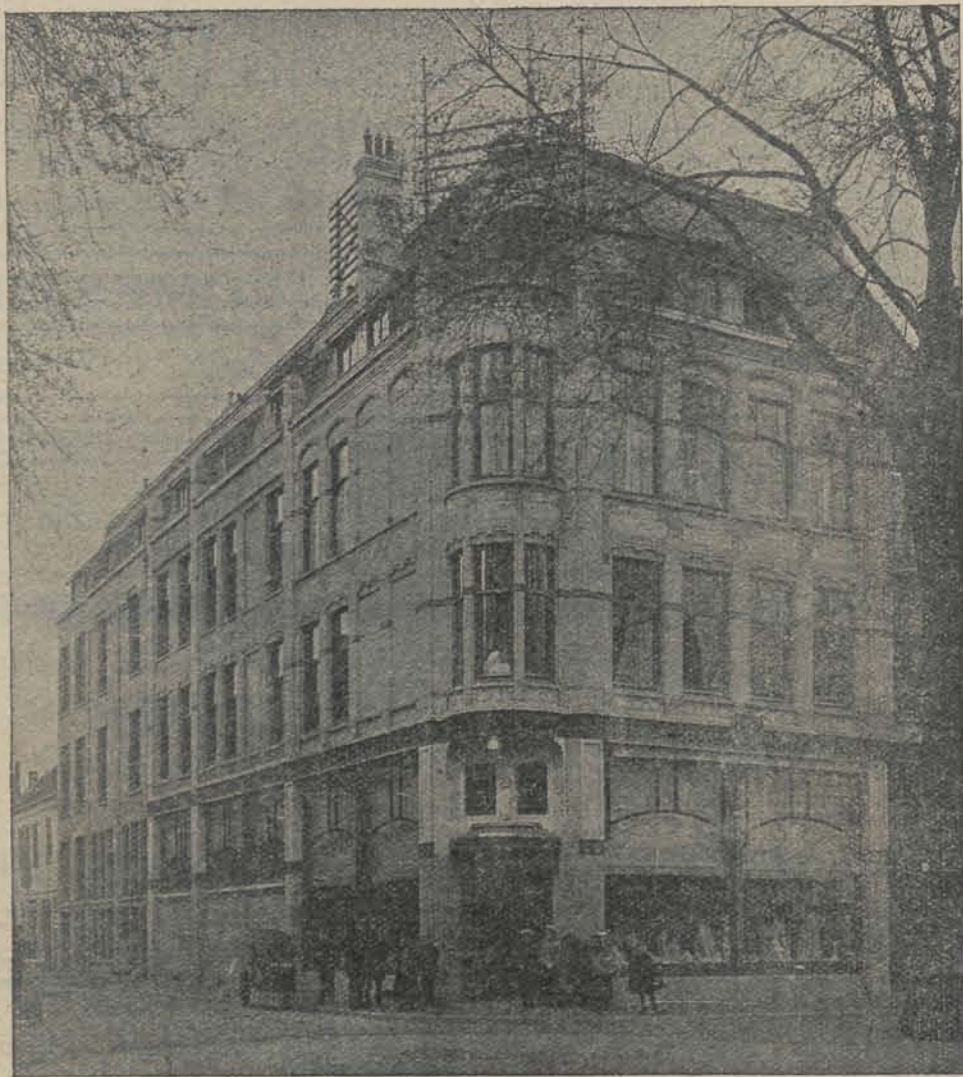
De 's-Gravenhaagsche Wasch- en Strijkrichting **CHEMISCHE WASSCH**

A. G. DE KLEIN

Rembrandtstraat 318-332 - DEN HAAG

WASCHT, STRIJKT en BLEEKT ELECTRISCH.

Vraagt prijsopgave van Opmaak- en Niet-Opmaakwassche
Speciale inrichting voor het opmaken van Indische Uitrustingen
1e KLAS FIJNGOED STRIJKINRICHTING.

Fournisseurs
de S.M. la Reine.

Fournisseurs
de S.M. la Reine Mère.

Specialité de SOIERIES.

Lainages, Cotons,
Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés

Compagnie

Lyonnaise

9 Kneuterdijk

LA HAYE.

H. W. v. d. H. en I. M.

VERSCHIJNT IN 4 VERSCHILLENDE ÉDITIONS.

Is U reeds geabonneerd? Zoo niet, lees dan dit oordeel!

Ieder verstandig man beschouwt het luttele bedrag voor een abonnement, als het aangenaams en meest vruchtdragend leergeld, wegens de vele zakenkennis, die hij wekelijks uit het weekblad opdoet en het nuttig nieuws, dat hem 13 x 55 cts. wordt geboden.

Geef uw beroep en duidelijk adres op en ontvangt fo. en gratis een proefnr. van het weekblad in uw bedrijf.

Administratie van het Weekblad.
AMSTEL 18, AMSTERDAM.

**Weekblad
voor Indië**

onder Hoofdredactie van

M. VAN GEUNS, te SOERABAJA

Prijs per 3 maanden f 2.50

Men kan zich abonneren bij den
agent voor Nederland: Uitgeverij
Maatsch. „Het Gemeenschappelijk
belang” Nieuwe Molstraat 20
DEN HAAG

NEDERLANDSCHE VEGETARIERSBOND.

Secretariaat, Brochurenhandel en Vegetarisch Bureau:
HEEMRAADSINGEL 217B :: ROTTERDAM.

waar alle inlichtingen over Vegetarisme, den Bond en zijn strekking
gaarne worden verstrekt en alle drukwerken te verkrijgen zijn.

LIJSTEN VAN BOEKEN GRATIS

Leest het maandelijksch orgaan „VEGETARISCHE BODE”
onder redactie van FELIX ORTT; abonnementsprijs f2.— p. jaar.
Bekroond propagandageschrift, franco per post f0.06. — Ortt.
Brieven over gezondheid, franco per post f0.12. — Dr. A. A. J. van
KINGSFORD, Ware voeding, franco per post f0.80. — Vegetarisch
een economische noodzakelijkheid, franco per post f0.94.

KOOKBOEKEN franco per post f0.17 en f0.95.

Vraagt voedingsmiddelen gesteld onder toezicht van
den Nederlandschen Vegetariërsbond. — Dit heeft
afdoende waarborgen.